

Tiia Viitamäki

Leasingrahoituksen vaikutukset vuokralleottajan IFRS-tilinpäätökseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Toukokuu 2013

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Tiia Viitamäki Leasingrahoituksen vaikutukset vuokralle ottajan IFRS-tilinpäätökseen</p> <p>43 sivua + 0 liitettä Toukokuu 2014</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Tradenomi</p>
<p>Koulutusohjelma</p>	<p>Liiketalous</p>
<p>Suuntautumisvaihtoehto</p>	<p>Laskentatoimi ja rahoitus</p>
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>Lehtori Iiris Kähkönen</p>
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia laadullisin menetelmin leasingrahoituksen vaikutuksia vuokralle ottajan IFRS-tilinpäätökseen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää IAS 17 -standardin tuomia ongelmia leasingrahoituksessa ja samalla pohtia mahdollisia keinoja, miten pankki tai rahoituslaitos voisi ehkäistä epäselvyyksien syntymistä.</p> <p>Leasingrahoitusta tutkittiin IFRS-normiston ja kirjanpitoikäytännön kautta, mikä oli erittäin tärkeää, sillä ilman teorian ymmärtämistä ongelmien näkeminen olisi melko haasteellista kummankaan vuokrasopimuksen osapuolen kannalta. Työssä teoria koostui yritysrahoituksesta, rahoitusmarkkinoista ja IFRS-normiston käytännöstä. Työssä tutkittiin erityisesti IAS 17 -vuokrasopimukseen liittyvää standardia sekä sen soveltamisalaa ja tulkintaa. Vielä lisäksi esitettiin käytännön laskuesimerkkejä kirjauksista.</p> <p>Työn empiirinen osuus toteutettiin haastatteleamalla kolmea paljon IAS 17 -standardia työssään käyttävää henkilöä, joista yksi oli vuokralle ottaja ja kaksi muuta olivat töissä tilintarkastajana tai sen suuntaisissa työtehtävissä. Esille nostettiin erityisesti vuokralle ottajan näkökulmasta millaisia ongelmia pankin tai rahoituslaitoksen kanssa ilmenee leasingrahoitusta hankittaessa ja sen eri vaiheissa. Myös haastatteluissa painotettiin, minkälaisia kokemuksia yritysasiakkailta on ollut vuokrasopimuksista rahoituslaitoksen kanssa. Asiakkaiden näkökulman huomioiminen on pankeille tai rahoituslaitoksille tärkeää, koska pitkäaikaiset asiakkaat ovat tärkein asiakasryhmä, johon rahoitusala keskittyy. Vuokralle ottajan kannalta olisi tärkeää, että pankin antama ohjeistus olisi hyvin selkeä. Pankin tai rahoituslaitoksen olisi hyvä antaa asiakasyrityksille ohjeistuksessa esimerkiksi kirjauksesimerkkejä, jotka hahmottaisivat käytännössä, miten IFRS-kirjaukset ja tilinpäätös laaditaan.</p> <p>Johtopäätökseen esitettiin erilaisia vaihtoehtoja ohjeistuksen pohjustamiseen. Näitä olivat esimerkiksi ohjeistuslehtiön tekeminen ja asiantuntijan apu yritysasiakasta tavatessa leasingrahoituksen merkeissä. Lisäksi pankin henkilöstön koulutus olisi avuksi asiakasta neuvottaessa.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>leasing, rahoitusala, IFRS-tilinpäätös, IAS 17, vuokrasopimukset, yritysrahoitus</p>

Author(s) Title	Tiia Viitamäki The effects of leasing in a lessee's IFRS financial statement
Number of Pages Date	43 pages + 0 appendices May 2014
Degree	Bachelor of business administration
Degree Programme	Economics and Business administration
Specialisation option	Accounting and finance
Instructor(s)	Iiris Kähkönen, Senior Lecturer
<p>The thesis was a qualitative study of the effects of leasing in the IFRS financial statement from the lessee's point of view. The purpose of this study was to clarify the problems, which appear in the lessee's financial statement while using leasing international financial reporting standards. The basics of IFRS -standards and specifically IAS 17 - leases standard and the basics of corporate finance were also studied in the thesis.</p> <p>A lot of basic information about IFRS -standards and corporate finance was considered in the thesis. Especially the IAS 17- leases standard was studied carefully and its purview was clarified in order to understand how the leasing works and to discern the lessee's point of view. The concepts of financial market and basics of corporate finance such as leasing as a financing option were studied along the standards and norms given in these subjects</p> <p>The empirical part of this thesis consists of the theory of qualitative study and of three different interviews. All of the interviewees have personal experience in applying the IFRS-norms and the IAS 17- standard. One of them is in the role of being the lessee and the other two interviewees are accountants or have similar assignments, which gives a very good insight into the problems which appear when using leasing as a financing option. The interview discusses the problems caused by leasing in the IFRS financial statement in the lessee's point of view and also the experiences the lessee customers have had with the banks when using leasing. In the lessee's point of view, it would be more than relevant to the bank to give clear guidelines to the lessee of the IFRS financial statement and how to make all the entries to the accountancy. The bank could, for instance, make a manual for the lessee, including examples of entries and calculations, needed in the IFRS -financial statement.</p> <p>In conclusion the thesis summarizes the interviews. Conclusions are made on the basis of the theory and the empirical part of the thesis. The conclusions include some solutions, which would help the bank to make good and clear directions to the lessee. The bank could, for instance, make a manual and organize meetings with the lessee and maybe an IFRS specialist, when the leasing is considered to be the financial option.</p>	
Keywords	finance, leasing, IFRS, IAS 17, leases, corporate finance

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Taustaa	1
1.2	Aihe ja tavoitteet	1
1.3	Tutkimusongelma, tutkimusmenetelmä ja rajaus	2
1.4	Käsitteet	4
1.5	OP–Pohjola	5
2	Yritysten rahoittaminen	8
2.1	Rahoitusmarkkinat	8
2.2	Yritysrahoitus	10
2.3	Leasingrahoitus	11
3	IFRS-käytäntö	12
3.1	Standardit yleisesti	12
3.2	IAS 17 -vuokrasopimukset	15
3.3	Soveltamisala	17
3.4	IAS 17 -standardin erilaisia tulkintoja	17
3.4.1	SIC 27:n tulkinta	17
3.4.2	IFRIC 4 -tulkinta	18
3.5	Rahoitusleasing sopimus yleisesti	18
3.6	Vuokralle ottajan kirjanpito- ja tilinpäätöskäsittely	20
3.6.1	Rahoitusleasing	21
3.6.2	Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot	24
3.6.3	Muut vuokrasopimukset	25
4	Haastattelut	26
4.1	Teemahaastattelu	26
4.2	Haastatteluiden runko	27
4.3	Haastatteluiden toteutus	28
5	Haastattelun tulokset	28
5.1	Profiili	29
5.2	Asiakkaan näkemysten kartoittaminen	30
5.3	Leasing sopimusten tuottamat epäselvyydet IFRS-tilinpäätöksessä	31
5.4	Tarkennetut ongelmat ja ratkaisuja vuokralle ottajan näkökannalta	32

6	Tutkimustulosten yhteenveto ja johtopäätökset	35
6.1	IFRS-ohjeistuksen tarpeellisuus vuokralle ottajan kannalta	35
6.2	Selkeyttä leasingsopimuksen luokitteluun ja kirjauksiin	36
6.3	Tarkemmat parannusehdotukset	37
7	Opinnäytetyön arviointi	39
	Lähteet	42

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Leasingrahoitus on tullut hyvin suosituksi rahoitusmuodoksi Suomessa, ja siitä on tullut yhä tärkeämpi tulonlähde rahoituslaitoksille. Tilastokeskuksen mukaan pankkirahoituksen merkitys on todella suuri suomalaisessa rahoitusjärjestelmässä. Leasingrahoitus on lainarahoituksen jälkeen toiseksi merkittävin rahoitusmuoto, jota yritykset hakevat. (Tilastokeskus 2011.) Vuonna 2011 Oxford Economicsin tekemän tutkimuksen mukaan leasing on Euroopassa suosituin pk-yrityssektorin investointeihin käyttämä rahoitusmuoto. (Leaseurope 2011.)

Tällä hetkellä käydään paljon keskustelua rahoituslaitosten leasing-omaisuudesta, koska Euroopan Komissio on valmistellut uusia leasingrahoitusta koskevia asetuksia. Tätä asetuskokonaisuutta kutsutaan nimellä ”Capital Requirements Directive IV” -paketti eli lyhenteeltään CRD. Tästä eri tahot ovat esittäneet jo yhteensä yli sata kysymystä Euroopan komissiolle ja uusia kysymyksiä esitetään jatkuvasti lisää. Direktiivin päätarkoituksena on parantaa pankkien elpymistä ja tehostaa niiden kriisinratkaisukykyä. Kuitenkin tällä hetkellä direktiivistä vielä neuvotellaan, koska eri tahot eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen direktiivin eduista ja haitoista eri näkökanta-asetteluiden vuoksi. (Leaseurope 2011.)

Pankkien ja muiden rahoituslaitosten välillä vallitsee nykyisin kova kilpailu asiakkaista, jolloin asiakkaiden näkökulman huomioon ottaminen on avaintekijä rahoitusmarkkinoilla. Tämän vuoksi rahoituslaitosten on keksittävä yhä tehokkaampia keinoja saada rahoitustuotteiden toimivuutta paremmaksi.

1.2 Aihe ja tavoitteet

Opinnäytetyöaiheeni on OP-Pohjolan antama toimeksianto, joka on rahoitus-laitoksen leasingomaisuuden kirjaus IFRS-tilinpäätökseen ja sen vaikutukset vuokralle ottajaan. OP-Pohjola on pyytänyt tekemään opinnäytetyön tästä kyseisestä aiheesta, koska OP-Pohjolla on erittäin asiantunteva näkemys leasingosopimusten vaikutuksista sen

omaan tilinpäätökseen, mutta asiakkaan näkökulma ja asiakkaaseen kohdistuvat vaikutukset eivät ole täysin selvä rahoituslaitokselle.

Työn tavoite on antaa rahoituslaitokselle parempi kuva asiakkaaseen kohdistuvista vaikutuksista, kun leasingomaisuus kirjataan rahoituslaitoksen taseeseen sekä samalla avata vuokralle ottajan näkemystä leasingsopimusten osapuolena. Tämän vuoksi olen tehnyt kolme haastattelua empiiristä tutkimusta varten sekä rahoituslaitoksen että vuokralle ottajien kanssa.

IFRS-tilinpäätöstä ja leasingsopimuksia koskevista opinnäytetöistä löysin Theseus-julkaisuarkistosta vain yhden aiheeseeni täysin liittyvän opinnäytetyön, joka oli Heli Heikkisen vuonna 2008 tekemä opinnäytetyö ” Rahoitusleasingkäsittely vuokralleottajan kirjanpidossa, case Landis + Gyr Oy”. Tämä opinnäytetyö oli myös toimeksianto. Minun opinnäytetyöni eroaa Heikkisen opinnäytetyöstä muun muassa toimeksiantajan kohdalla. Tutkin myös opinnäytetyössäni haastatteluiden avulla vuokralle ottajan vaikutuksia kun taas Heikkinen on tutkinut vertailemalla kahta eri normistoa.

Muita opinnäytetyöni kanssa samasta aiheesta tehtyjä töitä olivat Hanna Eskurin Vuonna 2009 tekemä opinnäytetyö ”Investointien rahoitusvaihtoehdot- leasing, osamaksu ja laina” sekä Miikka Seppälän vuonna 2009 tekemä opinnäytetyö ”Leasing- ja ostopäätöksen vertailua ja päätöksen vaikutukset talouteen”. Nämä opinnäytetyöt eivät kuitenkaan suoranaisesti ole samanlaisia kuin oma opinnäytetyöni.

Halusin tehdä työni rahoitusleasingista, koska uskon saavani työn tekemisen kautta asian-tuntevemmän kuvan IFRS- standardeista ja samalla tulen leasing- sopimusten asian-tuntijaksi, koska joudun perehtymään kyseisiin asioihin hyvin syvällisesti työn onnistumiseksi. Uskon tämän opinnäytetyön olevan minulle etu tulevaisuudessa työmarkkinoilla, koska aihe tuo minulle asiantuntevuutta minun alani työtehtäviä varten. Yksi aiheen valintaan vaikuttaneista tekijöistä oli myös koulussa käyty IFRS- standardeihin perustuva kurssi, sillä se toi minulle lisää kiinnostusta tutustua kyseiseen aiheeseen.

1.3 Tutkimusongelma, tutkimusmenetelmä ja rajaus

Tutkimusongelmanani on selvittää, millaisia vaikutuksia leasingrahoituksella on IFRS-tilinpäätöksessä vuokralle ottajan näkökannalta ja minkälaisia käytännön ongelmia tä-

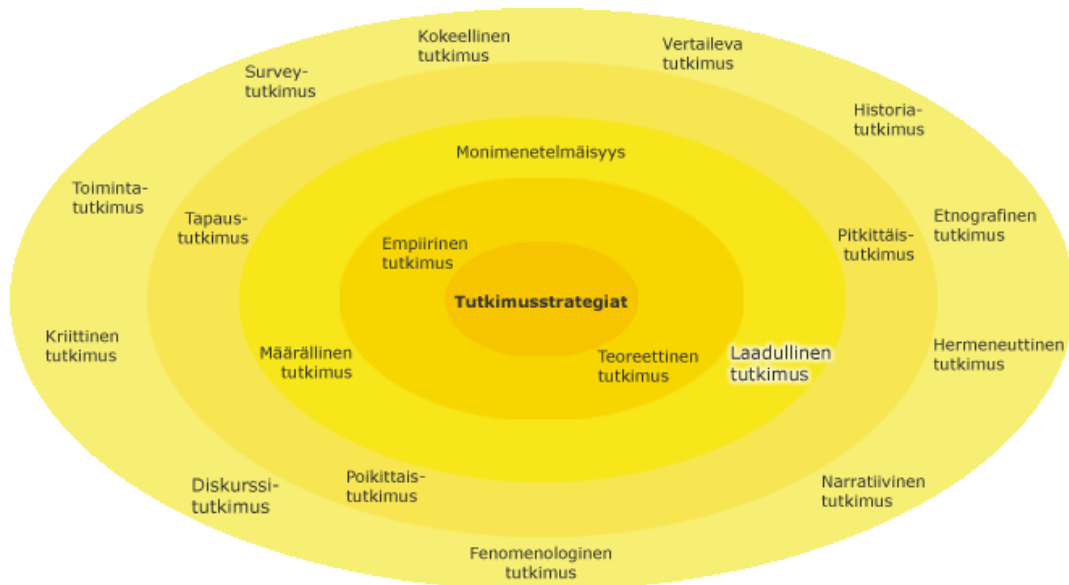
mä rahoitusmuoto aiheuttaa vuokralle ottajan kannalta. Tämän tutkimusongelman selvittämiseksi opinnäytetyössäni on seuraavat tutkimuskysymykset, joista minun on otettava selvää:

- Millaista ohjeistusta vuokralle ottajat toivoisivat rahoituslaitokselta?
- Mitä epäselvyyksiä leasingrahoitus tuottaa eri tilanteissa?
- Mitä ongelmia ylipäätään leasingrahoituksesta ilmenee vuokralle ottajan tilinpäätöksessä?

FAS:n Finnish Accounting Standards) mukaan rahoitusleasingsopimuksia ei tarvitse käsitellä käyttöomaisuutena ja siten aktivoida taseeseen. IAS17:n mukaiset rahoitusleasingsopimukset aiheuttavat IFRS tilinpäätösvelvollisille eron FAS:n mukaisen ja IFRS tilinpäätöksen välille. Suomen verotuslainsäädäntö on yhdenmukainen FAS:n ohjeistuksen kanssa. Yritykset, joilla ei ole aiemmin ollut IAS:n mukaisia rahoitusleasingsopimuksia törmäävät usein IFRS:n tulkinnan vaikeuteen siitä, milloin on kysymyksessä IFRS:n mukainen rahoitusleasing ja milloin muu vuokrasopimus. Usein yritykset joutuvat tukeutumaan IFRS-asiantuntijoiden apuun näissä tulkinnoissaan.

Pankit eivät välttämättä tiedä, onko rahoitusleasing sopimuksen toinen osapuoli IFRS-raportointivelvollinen vai ei ja siksi ne eivät myöskään ohjeista asiakasta IFRS-raportointivelvoitteista. Koska kaikilla IFRS raportointivelvollisilla yrityksillä ei välttämättä ole resursseja perehtyä tähän normistoon tarpeeksi syvällisesti monet yritykset kaipaisivat jonkinlaista yksinkertaistettua ohjeistusta pankilta asiasta. Normiston tulkintavaikeuksien ja käytännön tietojen puuttuessa olen haastatellut sekä tilintarkastajia että vuokralle ottajaa. Haastattelussa käsitelen sitä, miten käytännön tilanteessa toimitaan ja mitä tietoja kumpikin osapuoli tarvitsee pystyäkseen käsittellä rahoitusleasingsopimuksia IFRS-standardien edellyttämällä tavalla.

Tutkimusmenetelmä on laadullinen tutkimus, jonka empiiriseen osuuteen sisältyy haastatteluja.”Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopiston koppa.) Laadullista tutkimusta voidaan toteuttaa eri menetelmillä kuten esimerkiksi havainnoinnilla tai erilaisilla haastatteluilla. Kuvio 1 ilmentää laadullisen tutkimuksen sijaintia eri tutkimusstrategioiden joukossa.

Kuvio 1. Tutkimusstrategiat ja laadullinen tutkimus (Jyväskylän yliopiston koppa).

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aluksi kartoitetaan IFRS- standardien leasingrahoitusta koskevia määritelmiä, kuten IAS 17 -standardia ja sen erilaisia tulkintoja. Aluksi myös kartoitetaan rahoitusmarkkinoiden yleistä toimintaa, jotta leasingrahoitusmuodon tarkoitusta ja hyötyjä on helpompi ymmärtää. Teoreettisen viitekehyksen ja tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten pohjalta olen luonut haastattelupohjan, jonka avulla haastattelin eri osapuolia heidän kokemuksistaan leasingrahoitussopimuksista ja niiden vaikutuksista yritysten kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Tämä tutkimus siis rajataan käsittelemään leasingrahoitussopimuksien vaikutuksia vuokralle ottajan kirjanpidonkäytännössä ja tilinpäätöksessä.

1.4 Käsitteet

Seuraavaksi esittelen työssäni käytettäviä käsitteitä, jotka on lueteltu alla. Ne ovat kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyviä termejä, joita käytetään työelämässä.

CRD IV on luottolaitoslainsäädännön kokonaisuudistus, jossa esityksellä ehdotetaan annettavaksi uusi laki luottolaitostoiminnasta, joka korvaisi samannimisen nykyisen lain (Valtiovarainministeriö, 2013).

IASB eli International Accounting Standards Board on toimielin, joka ohjaa kansainvälisiä tilinpäätöksen laadintaa ja esittämistä koskevia standardeja (Haaramo 2012, 28).

IAS eli international Accounting Standards on aikaisempi nimi IFRS-normistolle (Haaramo 2012, 32).

IAS 17 on standardi, joka käsittelee vuokrasopimuksia tilinpäätöksessä vuokralle antajan sekä vuokralle ottajan näkökulmasta (Holt 2006, 93).

IFRIC eli IFRS Interpretation Committee tunnettiin aikaisemmin nimellä SIC eli Standing Interpretations Committee. IFRIC:n tulkinta koskee IAS-standardeja. IFRIC-tulkintaohjeet koskevat IFRS-standardeja (IFRS Foundation).

IFRS eli International Financial Reporting Standards eli suomeksi kansainväliset tilinpäätösstandardeja (Haaramo 2012, 32).

IOSCO eli International Organization of Securities Commission on Arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisia edustava järjestö, joka tekee yhteistyötä IASB:n kanssa (Haaramo 2012, 29).

Key Performance Indicators(KPI) ovat avaintulosmittareita, joiden avulla yritys voi hahmottaa tietyn liiketoiminta-alueen esimerkiksi myynnin (Oosis).

KHT tarkoittaa keskuskauppakamarin hyväksymää tilintarkastajaa. Alun perin HTM-tilintarkastaja on lähtöisin sanoista ”hyväksytty tilimies”. (Tilintarkastuslautakunta.)

US GAAP on Yhdysvaltain tilinpäätösstandardisto, joita käytetään Yhdysvalloissa yrityksissä. Termistä käytetään myös lyhyempää nimitystä ”GAAP”. (Investopedia 2014.)

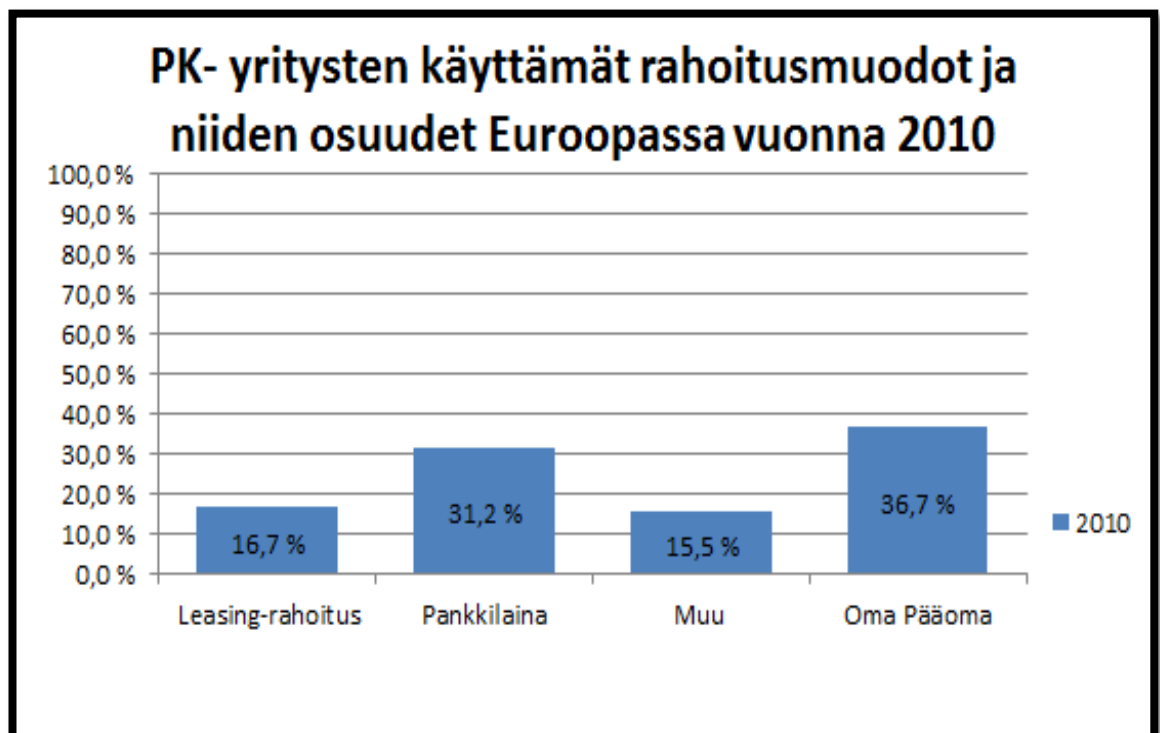
1.5 OP–Pohjola

OP-Pohjola on Suomen suurin finanssipalvelukonserni, jonka perustehtävä on edistää asiakkaidensa kestävästä taloudellisesta menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia. OP-Pohjolalla on sekä yritysasiakkaita että yksityisiä asiakkaita, joille se tarjoaa monipuolisia pankki-, vahinkovakuutus- ja varainhoitopalveluita. (Pohjola 2014.)

Pohjola-konsernin liiketoiminta jakautuu kolmeen eri liiketoimintasegmenttiin: pankki-toimintaan, vahinkovakuutustoimintaan sekä varainhoitoon. OP-Pohjola toimii yritys-pankkina suurille sekä keskisuurille yrityksille ja OP-Pohjola onkin Suomen toiseksi suurin yritysluotottaja. Pohjolan markkinaosuus Suomen yritysluototuksessa oli vuonna 2012 21,5 %. (Pohjola 2014.)

Kotimaisille asiakkaille OP-Pohjola tarjoaa rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikeratkaisuja myös kansainvälisesti. Ulkomaisille asiakkaille OP-Pohjola pystyy tarjoamaan Suomen ja sen lähialueiden pankkipalveluita liiketoiminnan tarpeisiin, kuten esimerkiksi maksuliikkeeseen. Pohjolan tavoitteena on olla markkinajohtaja suurten asiakkaiden pankkina ja yhdessä kaikkien osuuspankkien kanssa myös pienten ja keskisuurten yritysten pankkina. (Pohjola 2014.)

Oxford Economicsin vuonna 2011 tekemän tutkimuksen mukaan leasingrahoituksen osuus rahoitetuista sijoituksista pienissä- ja keskisuurissa yrityksissä Euroopassa oli 16,7 %, kun taas pankkilainojen osuus oli 31,2 %. (Leaseurope.2011.) Tästä voidaan päätellä, että leasingrahoituksella on melko suuri merkitys pankkitoiminnassa yleisesti. Kuvioon 2 olen kirjannut eri rahoitusmuotojen osuudet pk- yrityksissä Euroopassa vuonna 2010.

Kuvio 2. Pk-yritysten käyttämät rahoitusmuodot ja niiden osuudet vuonna 2010 (Leaseurope 2011).

Vahinkovakuutustoiminnassa OP-Pohjola tarjoaa henkilö-, yritys- ja yhteisöasiakkailleen monipuolisen vakuutusturvan. OP-Pohjola on Suomen markkinajohtaja yritysten ja julkisyhteisöjen vakuuttamisessa. Myös vakuutusmaksutulolla mitattuna OP-Pohjola on Suomen suurin vakuutusyhtiö. Tavoitteena on edelleen vahvistaa markkinaosuutta muun muassa kokonaisasiakkuuksien ja tiiviin osuuspankkiyhteistyön avulla. Kokonaisasiakkuuksilla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi tarjoamalla vanhoille asiakkaille vielä monipuolisempia palveluvaihtoehtoja. (OP-Pohjola-ryhmä 2013.)

OP-Pohjolan Varainhoito vastaa pääosin Op-rahastojen salkunhoidosta. OP-Pohjola on johtava institutionaalinen varainhoitaja Suomessa. Pohjolan varainhoidon asiakkaat ovat instituutio- ja henkilöasiakkaita. (OP-Pohjola-ryhmä 2013.)

Pohjola pankin historia ulottuu yli sata vuotta historiassamme taaksepäin ja siihen liittyy monia mielenkiintoisia tapahtumia Pohjolan historia sai alkunsa vuonna 1890, jolloin Henkivakuutusyhtiö Suomi perustettiin. OP-Pohjola on käynyt suuria murroksia läpi historian mm. virallisen nimen suhteen, mutta OP- Pohjola sai nykyisen nimensä vuonna 2007. Alapuolelle on listattu tarkemmin OP-Pohjolan merkittävimpiä tapahtumia sen historian aikana. (Pohjolan seniorit)

POHJOLAN HISTORIAA	
1890	Henkivakuutusosakeyhtiö Suomi perustetaan 2. toukokuuta. Muuttui keskinäiseksi yhtiöksi 1900.
1891	Palovakuutus-Osakeyhtiö Pohjola perustetaan 9. syyskuuta.
1912	Pohjola liittyy perustettavaan Helsingin Arvopaperipörssiin.
1920	Pohjolan nimi muutetaan Vakuutusosakeyhtiö Pohjolaksi.
1961	Työntekijäin eläkelaki säädetään. Pohjola, Suomi-yhtiö, Salama ja Sampo perustavat Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen ja toimivat sen palveluverkkona.
1975	Pohjola ja Suomi-Salama yhdistyvät ja alkavat tarjota asiakkailleen kaikkia vakuutuspalveluja. Syntyy Pohjola-yhtiöt.
1984	Sampo eroaa Ilmarisesta, josta tulee Pohjolan tytäryhtiö.
1998	Ilmarisesta tulee keskinäinen eläkevakuutusyhtiö ja Pohjola on sen suurin

	takuupääoman omistaja.
2001	A-vakuutuksen koko vakutuskanta siirtyy Pohjolaan. Pohjola ja investointipankki Conventum yhdistävät toimintansa.
2007	OP-Pohjola otetaan nimeksi maamme suurimmalle finanssialan ryhmälle.
2012	OP- Pohjola ryhmä juhlii 110- vuotisjuhlapäiväänsä.

Kuvio 3. OP- Pohjola- ryhmän historiaa (Pohjolan seniorit).

Kuten kuviosta ilmenee, paljon isoja muutoksia OP-Pohjolan historiassa. Yritys on käynyt läpi monia organisaatiomuutoksia sekä nimenmuutoksia. Leasingrahoituksen merkitys rahoitustuotteena on noussut esiin vasta viimeisen 20 vuoden aikana rahoituslaitoksissa ja suurin osa leasingkohteista on autoja tai koneita.

2 Yritysten rahoittaminen

Tässä luvussa käsittelen rahoitusteoriaa, joka sisältää muun muassa rahoitusmarkkinoiden selittämistä, yritysten rahoittamista, Leasingrahoituksen määrittelyä ja yleistä tietoa rahoitusmuodosta.

2.1 Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinoiden tehtävä on välittää rahoitusta ylijäämäsektorilta alijäämäsektorille muun muassa pankkien, vakuutusyhtiöiden ja erityisluottolaitosten kautta. Esimerkiksi pankeilla on monia olennaisia tehtäviä niin maksuliikkeen hoitamisessa kuin kotitalouksien luototuksessa. Rahoitusmarkkinoilla rahoituksen tarjoajat sekä rahoituksen kysyjät kohtaavat ja tällä tavalla rahoitus välittyy ylijäämäsektorilta alijäämäsektorille. (Pohjola 2010, 99.)

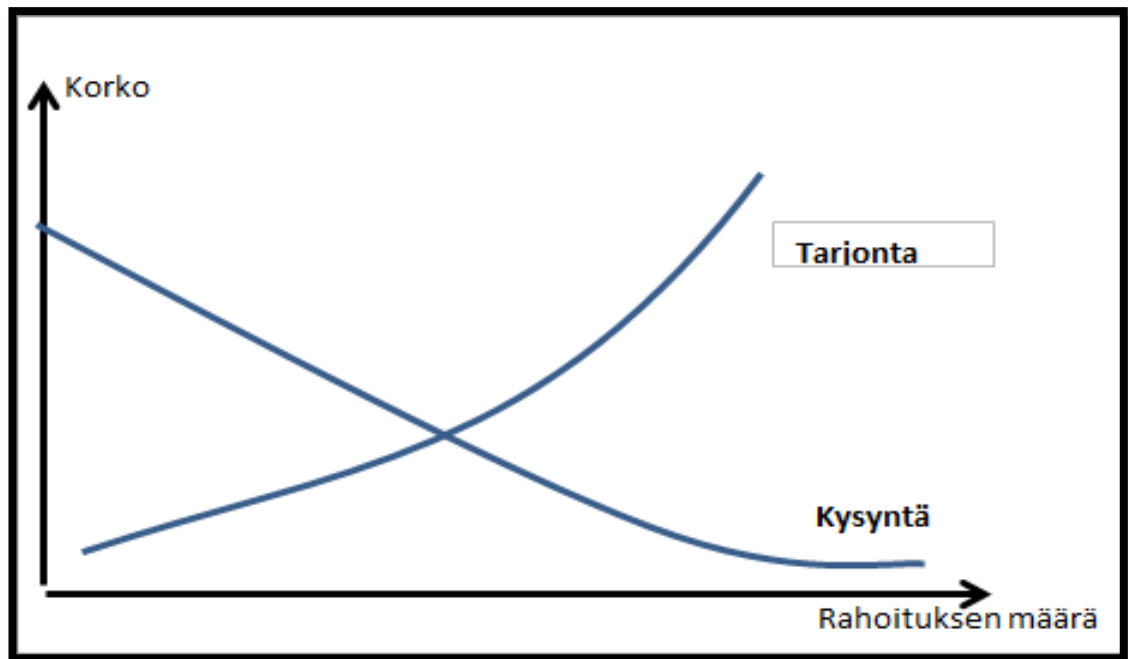
Suomen rahoitusmarkkinat ovat olleet perinteisesti hyvin pankkikeskeiset ja pankkien asema Suomen rahoitusjärjestelmässä on säilynyt vahvana myös tähän päivään asti. Tämä johtuu muun muassa siitä, että pankeilla on ollut paljon erilaisia vaihtoehtoja yritysten rahoittamisen suhteen eli laaja valikoima rahoitustuotteita

Rahoituksella on monia eri muotoja, jotka ovat kehittyneet ajan saatossa, mutta niistä tärkeimmät ovat pankkirahoitus, obligaatiot ja osakkeet. Rahoitusmarkkinat voidaan

jakaa kahteen eri pääryhmään, jotka ovat suora rahoitus ja välitetty rahoitus. Suoralla rahoituksella tarkoitetaan arvopaperimarkkinoita ja välitetyllä rahoituksella tarkoitetaan rahoituslaitosten kuten esimerkiksi pankkien välittämään rahoitukseen. (Pohjola 2010, 99–100.)

Rahoituksen ylijäämäsektoriin yleisesti kuuluu muun muassa yksityissijoittajat, jotka eivät voi esimerkiksi yleensä valmistaa itse käyttämiään tuotteita. Kuitenkin sijoittamalla yritysten osakkeisiin sijoittaja voi päästä osalliseksi eri alojen menestykseen. Oman pääoman ehtoista rahoitusta eli riskirahoitusta yritykset hankkivat yrityksen ulkopuolelta sijoittajilta esimerkiksi osakeannin kautta tai rahoituslaitoksilta erilaisien rahoitusmuotojen kautta. Rahoituksen kysyntä yleensä on hyvin suhdannepainotteista, sillä taantumien aikana korot nousevat, joka taas johtaa rahoituksen kysynnän laskuun. Tästä voidaan myös päätellä, että korkean koron oloissa yritykset investoivat vain asioihin, joissa rajatuottavuus ja siten tuotot ovat suuria. (Pohjola 2010.)

Kuviossa neljä kuvaan rahoitusmarkkinoiden tasapainoa. Rahoitusmarkkinoiden tarjonta ja kysyntä ovat optimilla tasolla, kun rahoituksen määrä ja rahoituksen korko taso ovat tasapainossa keskenään. Rahoitusmarkkinoiden tasapaino koskee myös leasingrahoitusta siinä missä, mitä tahansa muutakin rahoitustuotetta. Esimerkiksi jos leasingrahoituksen indeksikorko ja siihen liittyvät muut maksut ovat liian suuret sen tuomien etujen suhteen, eivät asiakkaat halua yhtä helposti ottaa käyttöön tuotetta, jolloin sen kysyntä laskee.

Kuvio 4. Rahoitusmarkkinoiden tasapaino.

2.2 Yritysrahoitus

Yrityksillä on jatkuvasti uusia kehittämishankkeita sekä pakollisia investointeja, joihin tarvitaan hyvin usein vierasta pääomaa. Yritysrahoituksen peruskysymykset tulevatkin esille jo yritystä perustaessa, sillä yrityksen perustajilla harvoin on tarvittavaa alkupääomaa yrityksen perustamiseen. Tämän vuoksi yritysten alkupääomaa on haettava yrityksen ulkopuolelta sijoittajilta ja rahoittajilta. (Niskanen & Niskanen 2010, 9 - 10.)

Yritystä perustaessa ensimmäiset suuret päätökset ovat investointipäätös sekä rahoituspäätös. Investointipäätöksellä tarkoitetaan pitkäaikaisen käyttöomaisuuden, kuten koneiden tai kaluston hankintaa. Rahoituspäätöksellä taas tarkoitetaan yksinkertaisesti omanpääoman ja vieraan pääoman osuuksien suhteen kartoittamista eli kuinka paljon investoinneista rahoitetaan omalla pääomalla ja vieraalla pääomalla. Rahoituspäätöstä on syytä miettiä tarkkaan, sillä saattaa olla huomattavakin merkitys yrityksen arvoon yrityksen omistajan näkökulmasta. Muun muassa erilainen verokohtelu esimerkiksi korkojen- tai osinkojen vähennyskelpoisuuden kannalta ovat hyviä esimerkkejä tekijöistä, jotka voisivat vaikuttaa rahoitusrakennepäätökseen. (Niskanen & Niskanen, 2010, 10)

Kun yritys on päässyt kunnolla alkuun, voidaan sen rahoituslähteet jakaa sisäisiin ja ulkoisiin rahoituslähteisiin. Yrityksen sisäisillä rahoituslähteillä tarkoitetaan voittoja, jotka on pidätetty eikä niitä siis jaeta yrityksen osakkaille. Yrityksen ulkoisilla rahoituslähteillä on runsaasti muotoja kuten: ostovelat, lyhyt- ja/tai pitkäaikainen pankkilaina, joukkovelkakirjalainat, osake-emissiot sekä muut rahoituslähteiden välimuodot. Myös leasingvastuut tulkitaan velaksi yrityksen taseessa. (Niskanen & Niskanen, 2010, 259)

2.3 Leasingrahoitus

Tässä luvussa käsittelen yleisesti leasing- rahoitusta ja kerron kuinka rahoitusmuoto toimii. Kerron luvussa myös leasing-rahoituksen eduista ja haitoista vuokralle ottajan näkökulmasta.

Leasing- rahoituksella tarkoitetaan rahoitusmuotoa, jolla vuokrataan koneita, laitteita, kalustoa tai myös tiloja. Leasingrahoitusta voidaan pitää järkevänä ratkaisuna, kun tekninen kehitys on nopeaa tai koneen käyttöikä on lyhyt. Leasingin avulla yritys voi hankkia käyttöönsä esimerkiksi trukkeja, kopiokoneita, kassoja, tietokoneita jne. Myös erilaiset kulkuvälineet kuten autot ovat hyvin yleinen leasingrahoituskohde. Sovitun leasing-sopimusajan päätyttyä yrityksellä on mahdollisuus ostaa vuokrauskohde sovittuun jäännöshintaan, mutta yleisempää on yrityksillä jatkaa leasingsopimuksia ja uusia laitteita sopivin väliajoin. (Jylhä & Viitala 2010, 219.)

Leasingrahoituksella on FAS:n näkökulmasta monia **hyviä puolia** yritykselle, joista varmaankin tärkeimmät ovat sen joustavuus, tunnuslukujen parantaminen sekä kirjanpitoikäntö. Joustavuudella tarkoitetaan vuokra-ajan vaihtelevuutta ja laitteiden lisäystä sekä vaihtoa. Joustavuus on varsinkin aloittavalle yritykselle tärkeää, sillä aloittavien yritysten kasvua ei voi ennustaa, jolloin kaluston tai koneiston tarve voi kasvaa huomattavasti lyhyessäkin ajassa. Tunnusluvut taas paranevat, koska leasingomaisuus ei näy velkana yrityksen taseessa eli se parantaa yrityksen omavaraisuusastetta. Kirjanpitoikäntö edulla taas tarkoitetaan, ettei leasingomaisuutta kirjata käyttöomaisuuteen eikä siitä tehdä poistoja. Leasingvastuut esitetään taseen liitetiedoissa. Vuokriin sisältyvä arvonlisävero on myös vähennyskelpoinen erä, joka monelle yrittäjälle tärkeä etu. (Pohjola 2008.)

On kuitenkin myös huomioitavaa, että jokaisella rahoitusmuodolla on omat hyvät ja huonot puolensa. Leasingrahoituksen osalta **huonoja puolia** löytyy ainakin muutama mainitsemisenarvoinen. Leasingrahoituksella näitä ovat korkeat korkokustannukset, jäännösarvon puuttuminen, omaisuuden parantelun vaikeus sekä vanhentuneet olosuhteet. (Pohjola 2008.)

Yleisesti vuokralle ottajan maksamat ehdottomat korkokustannukset ovat melko korkeita, koska vuokralle antajan näkökulmasta tuotteen tai hyödykkeen vuokraaminen on oltava tarpeeksi kannattavaa.

Monilla vuokrakohteilla ei ole vuokrasopimuksen lopussa kovinkaan suurta jäännösarvoa, koska useimmiten vuokrakohteina leasingrahoituksessa on koneita ja laitteistoja. Parantelun kohdalla ongelmana voi olla vuokralle ottajan näkökulmasta vaikeus saada vuokralle antajan lupaa parannella vuokrauskohdetta.

Vanhentuneilla olosuhteilla tarkoitetaan tilannetta missä vuokralle ottajan olosuhteet ovat vuokrauskohteen osalta vanhentuneet. Esimerkiksi, jos vuokrauskohteena on koneita tai kalustoa, jotka vanhentuvat ja muuttuvat tehottomiksi, joutuu vuokralle ottaja silti maksamaan niistä vuokraa sopimuksen loppuun asti. Tämä tekee vuokralle ottajan kilpailuasemasta heikomman, koska yritys joutuu joko käyttämään vanhentunutta kalustoa eli tuotanto on heikompaa tai purkamaan sopimuksen, jolloin yritys joutuu maksamaan huomattavia maksuja vuokralle antajalle sopimuksen purkamisesta johtuvien kulujen vuoksi. (Gitman 1982, 608)

3 IFRS-käytäntö

Tässä luvussa käsittelen IFRS- käytäntöä ja kerron yleisesti standardeista. Käsittelen tarkemmin myös normiston vuokrasopimuksia koskevia kohtia ja tulkintoja. Tarkemmin tutustun rahoitusleasingsopimukseen sekä muihin vuokrasopimukseen. IFRS-standardeja on tällä hetkellä voimassa 14, IAS-standardeja taas voimassa on tällä hetkellä 41 ja voimassa olevia IFRIC-tulkintoja tällä hetkellä on 21 eri tulkintaa. (Iasplus, 2014)

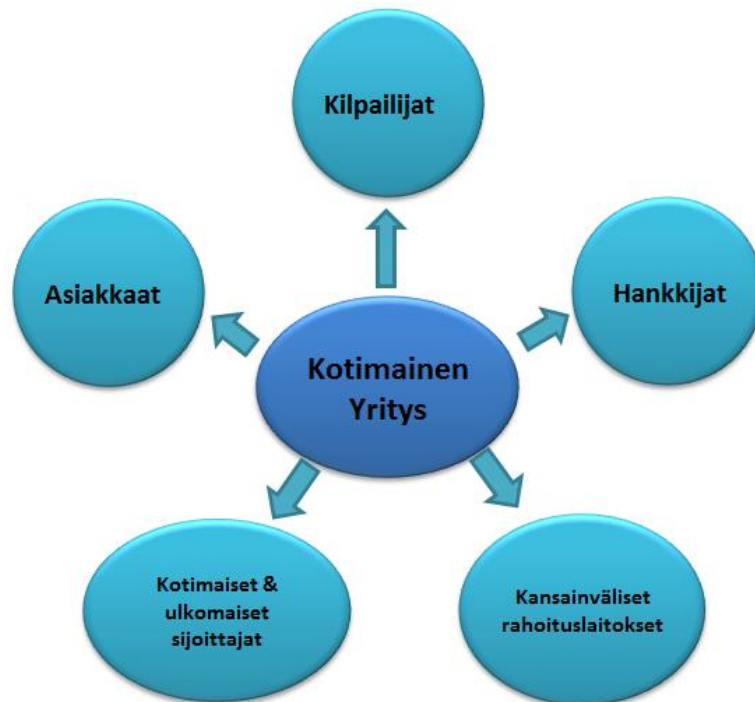
3.1 Standardit yleisesti

Vuonna 2005 IFRS-tilinpäätöksen laatiminen tuli pakolliseksi kaikille julkisesti noteerautuille yrityksille Euroopan Unionissa. Lisäksi standardeja käytetään esimerkiksi Kanadassa, Australiassa ja Etelä-Afrikassa. IFRS-normiston soveltaminen on sidottu selkeästi EU:n IAS-asetuksen tilinpäätösdirektiiveihin, millä halutaan varmistaa direktiivien taustalla vaikuttavien periaatteiden yhdenmukaisuus ja lisäksi varmistaa tilinpäätösdirektiivien säilyminen tilinpäätösten laadinnan peruspohjana Euroopassa. (Haaramo 2012, 50)

IFRS-standardit (International Financial Reporting Standards) on luotu helpottamaan kansainvälisten yritysten tilinpäätöksiä lukua tekemällä niistä yhteneväisempiä. Tämä on erittäin tärkeää sijoittajien kiinnostuksen kannalta, sillä kansainvälistyminen on omalta osaltaan motivoinut sijoittajat laajentamaan sijoituksiaan pelkistä kotimaisista sijoituksista myös ulkomaille. IFRS-standardit tekevät tilinpäätöksestä kansainvälisesti yhteneväisen ulkomuodoltaan, jolloin yritysten välinen vertailukelpoisuus paranee kansainvälisellä tasolla huomattavasti. Vertailukelpoisuudella tarkoitetaan, että esimerkiksi eri tunnusluvut tilinpäätöksessä lasketaan samalla tavalla, jolloin esimerkiksi sijoittajan on helpompaa verrata lukuja yritysten kesken. (Haaramo 2012,27)

Kullakin maalla yleisesti on omat kirjanpitolakinsa sekä kirjanpitooperinteensä, jotka siten vaikuttavat yritysten kirjanpitoon. Tietenkin eri maiden kirjanpidoissa löytyy jonkin verran yhteisiä piirteitä, mutta myös huomattavia eroja on havaittavissa eri maissa käytetystä ajattelusta laskentatoimesta lähtien. Tämän vuoksi eri maiden tilinpäätösasiakirjat eivät ole usein vertailukelpoisia keskenään. Pääoman liikkua yhä vapaammin eri maiden välillä, on syntynyt tarve yhtenäistää tilinpäätöskäytäntöjä. (Haaramo 2012,27.)

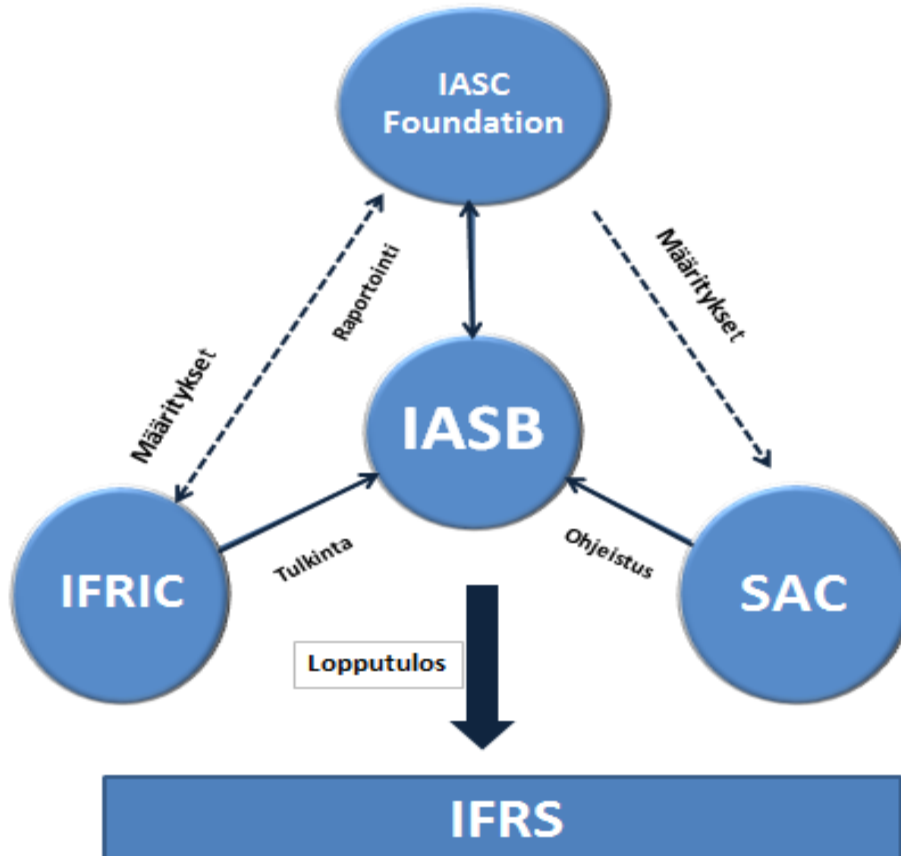
Erityisesti arvopaperimarkkinoilla tilinpäätösten vertailukelpoisuudelle on asetettu suuri painoarvo, sillä sijoittajat vaativat samoihin lähtökohtiin ja periaatteisiin perustuvaa informaation tuottamista omien sijoituspäätöstensä pohjaksi. (Haaramo 2012,27,28.) Esimerkiksi sijoittajille taloudellisten tunnuslukujen seuranta voisi olla hyvin hankalaa ilman vertailukelpoisuutta, koska tunnuslukuihin liittyvät tiedot voisivat olla hyvin eri tavalla laskettuja eri yrityksissä. Ei kuitenkaan tule unohtaa, että yhtenäisiin sääntöihin perustuvia tilinpäätöstietoja tarvitsevat myös muut tekijät yrityksen ulkopuolelta, kuten esimerkiksi asiakkaat, kilpailijat ja rahoituslaitokset. Kuvassa viisi selvennän yrityksen ja ulkopuolisten tahojen vuorovaikutusta.

Kuvio 5. Tilinpäätösinformaation vaikutukset yrityksen ulkopuolisiin tahoihin.

IFRS-standardeja ohjaa IASB eli International Accounting Standards Board, joka on ohjannut standardeja jo 1970-luvulta asti. IASB valvoo kansainvälisen tilinpäätöskäytännön kehittymistä antamalla kansainvälisiä tilinpäätökseen laadintaa ja esittämistä koskevia standardeja. Tällä hetkellä IASB:n täyspäiväisten jäsenten määrä on 16. Aikaisemmin tilinpäätöskäytäntöjen harmonisoinnista ovat vastanneet myös yhdistyneet Kansakunnat (YK) sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD), mutta vuosituhaten vaihteessa ne ovat suuntautuneet enemmän periaatteellisempiin corporate governance- kysymyksiin. IASB:n asema taas on vahvistunut huomattavasti sen alkuajoista. (Haaramo 2012, 28, 29.)

Kuviossa kuusi kuvaan IASB:n toimintatapaa kaavion avulla. Kaaviossa vuorovaikutuksessa kaikkien kanssa on IASB, joka saa ohjeistuksensa SAC:lta (Standards Advisory Council) ja tulkinnallisen avun IFRIC:sta. IASB raportoi IASB Foundationille, joka taas puolestaan rahoittaa, määrittelee, säätelee sekä luo yleiskatsaukset IASB:lle. Lopputuloksena kaikista toiminnoista syntyy IFRS-normisto.

Kuvio 6. IASB:n toimintamalli.

IASB:n kanssa tekee yhteistyötä myös arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisia edustava International Organization of Securities Commission eli lyhyemmältä nimeltään IOSCO. Yhteistyön tavoitteena on ollut IFRS-normiston hyväksyntä globaalisti kaikissa kansainvälisissä listautumistilanteissa. Esimerkiksi vuonna 2000 IASB suoritti IOSCO:n vaatiman standardien muokkaustyön loppuun, jolla vähennettiin tarjolla olleita valinnaisuuksia entisestään. (Haaramo 2012, 29.)

3.2 IAS 17 -vuokrasopimukset

Tässä luvussa käsittelen vuokrasopimuksia koskevan IAS17-standardin peruskäsitteitä ja sen tulkintoja. On myös tärkeää ymmärtää vuokrasopimusten merkitys vuokralle ottajan näkökulmasta, ja siksi käsittelen tämän luvun lopussa vuokralle ottajan kirjanpito-käsittelyä ja tilinpäätöskäsittelyä.

Yrityksen usein vuokraavat tuotantovälineitä ja muita omaisuuseriä, ja vuokraamisella on yritykselle monia etuja. Näihin etuihin kuuluu muun muassa vuokrauksen joustavuus, parempi rahoituksen saatavuus, veroedut (vuokramaksut ovat yleisesti täysin verovähennyskelpoisia) ja se, että jäännösarvoriskiä ei vuokralle ottajalla ole välttämättä.

IAS 17-standardi koskee kaikkia niitä vuokrasopimuksia, jotka täyttävät tämän standardin vuokrasopimuksen määritelmät, eikä sopimuksen nimellä tai juridisella muodolla ole mitään merkitystä. Suomessa on ollut käytössä jaottelu, joka jakaa vuokrasopimukset niiden sisällön perusteella joko rahoitusleasingsopimukseen tai muihin vuokrasopimuksiin, joista on käytetty myös nimitystä käyttöleasing. Kyseessä on aina muu vuokrasopimus, mikäli sopimus ei täytä rahoitusleasingsopimuksen määritelmää. (Halonen ym. 2013, 429)

IAS 17-standardin määritelmän mukaan vuokrasopimuksena voidaan pitää sopimusta, jonka mukaan vuokralle ottajalla on oikeus käyttää omaisuuserää tietyn ajan maksua tai toistuvia maksueriä vastaan. Vuokrasopimuksen määritelmä kattaa myös sellaiset vuokrasopimukset, jotka antavat vuokralle ottajalle oikeuden saada omaisuuserä omistukseensa sovittujen ehtojen täytyessä. (Halonen ym. 2013, 428–429, 433.)

Vuokra-ajalla tarkoitetaan IAS 17-standardin mukaan ajanjaksoa, joksi vuokralle ottaja on sopinut ottavansa sovitun omaisuuserän vuokralle ilman purkuoikeutta. Vuokra-aika sisältää myös jatkokauden tilanteissa, joissa tehdyn vuokrasopimuksen syntymisajan kohtana on melko varmaa, että vuokralle ottaja haluaa käyttää tätä oikeutta. (Halonen ym. 2013, 428–429, 433.)

Vähimmäisvuokrat ovat vuokralle kohdistuva vuokranmaksueriä, johon lisätään takuusumma. Takuusumma on summa, jonka vuokralle ottaja tai sen lähipiiriin kuuluva on taannut vuokralle antajalle. Lisäksi vähimmäisvuokriin lisätään osto-optio eli mahdollisuus ostaa vuokrattu omaisuuserä itselleen. (Halonen ym. 2013, 428–429, 433.)

Vähimmäisvuokrien yhteissummaan eivät sisälly muuttuvat vuokrat, palveluista johtuvat menot tai verot. Muuttuvalla vuokralla tarkoitetaan esimerkiksi markkinakorkotason muuttumista ajan saatossa korkeammaksi, mikä taas saattaa vaikuttaa vuokran määrään korottavasti. (Halonen ym. 2013, 428–429, 433.)

3.3 Soveltamisala

IAS 17-standardia ei sovelleta nimestä huolimatta kaikkiin olemassa oleviin vuokrasopimuksiin. Se koskee lähtökohtaisesti sopimuksia, joissa omaisuuserän käyttöoikeus siirtyy, vaikka vuokralle antajalta voidaan vaatia omaisuuserien toimintaan tai huoltoon liittyviä palveluita. Vuokrauskohteella ei ole mitään väliä eli se voi olla laite, maa-alue, rakennus tai toimitila. (Halonen ym. 2013, 429)

Kuitenkin standardin ulkopuolelle jäävät seuraavat sopimukset:

1. Palvelusopimukset, joissa omaisuuserän käyttöoikeus ei siirry sopimuksen osapuolten välillä.
2. Vuokrasopimukset, jotka liittyvät uusiutumattomien luonnonvarojen etsintään ja käyttöön, sillä näitä koskevia sääntöjä ei ole IFRS-standardeissa laadittu.
3. Lisenssisopimukset, jotka koskevat erilaisia tekijänoikeuksia sekä patenteja, sillä nämä kuuluvat aineettomina oikeuksina IAS 38 Aineettomat hyödykkeet -standardin piiriin.
4. Sijoituskiinteistöjen tai biologisten hyödykkeiden vuokrasopimukset, sillä nämä kuuluvat muiden standardien soveltamisalan piiriin.

Mikäli vuokralle ottaja on vuokrannut sijoituskiinteistön tai biologisen hyödykkeen rahoitusleasingsopimuksella tai on antanut edellä mainitun kohteen vuokralle muulla vuokrasopimuksella, koskee näiden kohteiden kirjanpitoarvon laskentaa tietyt rajoitteet. Nämä vuokraohteet nimittäin merkitään taseeseen IAS 40 ja IAS 41 standardien mukaisesti. (Halonen 2013, 430–431)

3.4 IAS 17 -standardin erilaisia tulkintoja

Tässä luvussa käsittelen IAS 17-standardin eri tulkintoja, jotka on tärkeää ottaa huomioon standardiin perehtyessä. Tulkintojen tarkoituksena on tuoda selkeät rajat, miten IFRS -tilinpäätöksessä leasingsopimusten kanssa tulisi toimia.

3.4.1 SIC 27:n tulkinta

IAS 17 tulkinta laajentaa SIC 27:n ”*Sellaisten liiketoimien tosiasiallisen sisällön arvioiminen, joihin kuuluva sopimus on oikeudelliselta muodoltaan vuokrasopimus*” sovelta-

misalaa. Tämän standardin tulkinnan perusteella IAS 17-standardin piiriin kuuluvat myös ketjutetut transaktiot, joiden tosiasiallinen muoto on vuokrasopimus. Tämän kaltaisten sopimusten tarkoituksena voivat olla tulkinnan mukaan veroetujen tuottaminen, jotka jaetaan sitten osapuolten kesken. Tämän tulkinnan ongelmana on, täyttyykö vuokrasopimuksen tunnusmerkit ja liittyvätkö transaktiot toisiinsa, jolloin niitä pitäisi käsitellä vain yhtenä tapahtumana. (Halonen ym. 2013, 430.)

3.4.2 IFRIC 4 -tulkinta

IFRIC 4-tulkinnan tarkoituksena on ohjeistaa sen määrittämistä, sisältääkö sopimus, joka ei juridiselta muodoltaan ole vuokrasopimus, tosiasialliselta muodoltaan sellaisen vuokrasopimuksen, joka on käsiteltävä IAS 17 -standardin mukaisesti. Tulkinta ohjeistaa vuokrasopimuksen tunnistamiseen, muttei ota kantaa sopimuksen luokitteluun eli sen kohdalla on noudatettava IAS 17 -standardin periaatteita. (Halonen ym. 2013, 430.)

”Sopimus tulkitaan vuokrasopimukseksi, mikäli sopimuksen täyttäminen riippuu tietyistä nimenomaisesta omaisuuserästä. Tavanomaiset takuusta johtuvat velvoitteet omaisuuserän korvaamiseksi toisella omaisuuserällä eivät estä sopimuksen käsittelyä vuokrausjärjestelyinä.” (Halonen 2013, 431.) Omaisuuserän käyttöoikeus siirtyy, jos ostajalla eli vuokralle ottajalla on oikeus määrätä omaisuuserän käytöstä (Halonen 2013, 431.)

3.5 Rahoitusleasingsopimus yleisesti

Rahoitusleasingsopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jolla siirretään vuokrakohteeseen liittyvät taloudelliset riskit ja edut olennaisilta osin omaisuuserän käyttäjälle, jolloin kirjanpidon näkökulmasta on kysymys omaisuuserän hankkimisesta vieraan pääoman avulla maksujen tapahtuessa eräkohtaisesti. Rahoitusleasingsopimuksilla hankitut omaisuuserät on kirjattava luonteensa mukaan taseeseen omiin eriin, koska liitetiedoissa annetut tiedot eivät anna välttämättä tarpeeksi informaatiota varsinkaan, kun yhteisölle syntyy selvästi sitovampi vastuu kuin muun vuokrasopimuksen kohdalla. (Haaramo 2012,234)

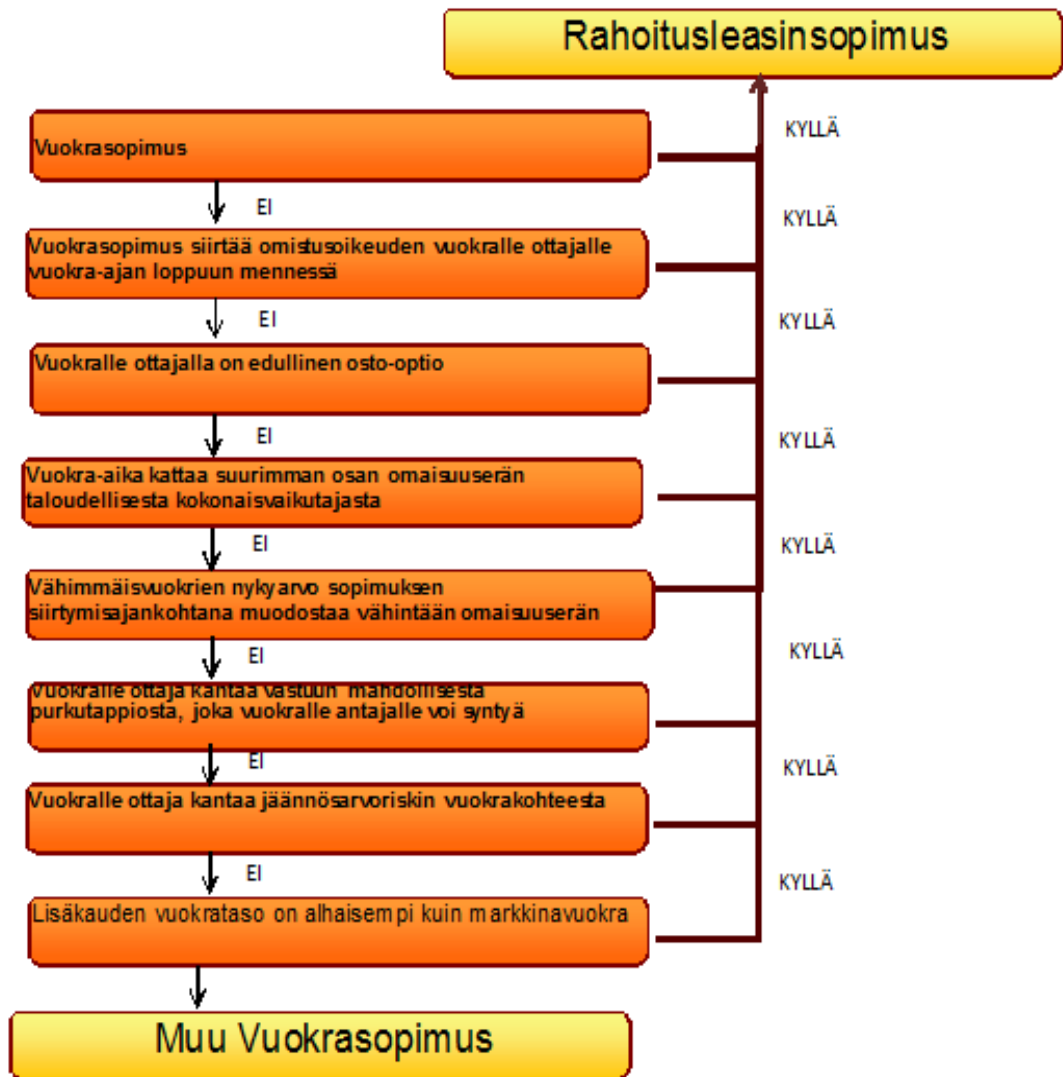
Standardin mukaan riskit ja edut ovat tavanomaisia, liiketoiminnasta johtuvia ja liittyvät omaisuuserän käyttöön. Omaisuuserän teknisestä vanhentumisesta johtuvat tappiot

ovat hyvä esimerkki sopimukseen liittyvistä riskeistä. Edut taas ovat normaalin liiketoiminnan tuotot eli se mitä jää jäljelle kohteesta tehtävien poistojen ja maksettavien korkojen jälkeen. Etuja voivat olla myös niin sanotut ylimääräiset tuotot, jota ovat esimerkiksi voitot, jotka syntyvät jäännösarvon realisoitumisesta vuokrakauden loputtua. (Halonen ym. 2013, 435)

IAS 17 standardin mukaan vuokrasopimusta voidaan pitää rahoitusleasingsopimuksena, mikäli seuraavat tunnusmerkit täyttyvät joko jo yksinään tai yhdessä muiden tunnusmerkkien kanssa. Sopimuksessa omistusoikeus koskien omaisuuserää siirtyy vuokralle ottajalle vuokra-ajan loppuun mennessä ja vuokralle ottajalla on oikeus ostaa omaisuuserä vuokra-ajan päättyessä kohtuulliseen hintaan verrattuna sen käypään arvoon. Vuokra-ajan tulee kattaa myös suurin osa omaisuuserän taloudellisesta kokonaisvaikutusajasta, vaikka omistusoikeus ei siirtyisikään osapuolelta toiselle. (Halonen ym. 2013, 436)

Muita edellytyksiä leasingrahoitusopimukselle ovat esimerkiksi vuokralle ottajan oikeus purkaa sopimus, mutta purkamisesta aiheutuneet tappiot vuokralle antajalle korvaa vuokralle ottaja. Sopimuksen mukaan vuokralle ottajan tulisi mahdollisesti pystyä jatkamaan sopimusta lisäkaudella markkinavuokraa tuntuvasti alemmalla hinnalla. Vähimmäisvuokrista voidaan mainita sen verran, että sen nykyarvo sopimuksen ajankohdalla tulee muodostaa vähintään olennaisen osan vuokratun omaisuuserän käyvästä arvosta. (Halonen ym. 2013, 436)

Sopimukselle löytyy myös muitakin tunnusmerkkejä, mutta IAS 17-standardilla ei kuitenkaan ole tarkasti määriteltyjä kriteerejä kaikkiin tapauksiin. Esimerkiksi kuinka suuren osuuden omaisuuserän taloudellisesta kokonaisvaikutusajasta vuokrasopimuksen tulisi kattaa tai kuinka suuri vähimmäisvuokrien nykyarvon tulisi olla, jotta se olisi olennainen verrattuna omaisuuserän käypään arvoon. Näihin kysymyksiin yhdysvaltojen US GAAP -säännöstö on antanut hyvin selkeät kriteerit. Säännösten mukaan vuokrasopimusta voidaan pitää rahoitusleasingsopimuksena, mikäli vuokra-aika kattaa vähintään 75 % omaisuuserän taloudellisesta kokonaisvaikutusajasta ja vähimmäisvuokramaksujen nykyarvo on vähintään 90 % omaisuuserän käyvästä arvosta. Nämä luvut ovat kuitenkin vain suuntaa antavia IAS 17 standardin mukaisessa luokittelussa. (Halonen ym. 2013, 436) Kuvio 7 ilmentää vuokrasopimusten luokittelua IAS 17:n mukaan. Mikäli vuokrasopimus ei täytä kyseisiä ehtoja, luokitellaan se muihin vuokrasopimuksiin.

Kuvio 7. Vuokrasopimusten luokittelu IAS 17 -standardin mukaan. (Halonen ym. 2013).

3.6 Vuokralle ottajan kirjanpito- ja tilinpäätöskäsittely

Tässä luvussa käsitellän leasingrahoitus sopimuksia vuokralle ottajan näkökannalta. Tarkastelen vuokralle ottajan kirjanpitokäytäntöä sekä tilinpäätöskäsittelyä.

3.6.1 Rahoitusleasing

Vuokralle ottaja käsittelee rahoitusleasingsopimukseen liittyvää hyödykettä ostettuna. Kun rahoitusleasingsopimus kirjataan ensimmäistä kertaa kirjanpitoon vuokra-ajan alkamisajankohta, se arvostetaan vuokraohteen käypään arvoon. Vuokraohteen käypälle arvolle on myös laskettava vertailuarvo, joka on vähimmäisvuokrien eli leasingmaksujen nykyarvo. Mikäli vähimmäisvuokriin perustuva nykyarvo on jostain syystä alempi kuin esineen käypä arvo, tulee sopimus merkitä taseeseen sen alempaan arvoon. Vuokrasopimuksesta syntyneet alkuvaiheen välittömät menot sisällytetään myös kirjanpitoon merkittävään määrään. Kirjanpitoon tehtävä kirjaus on debet puolelle nykyarvo aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, kredit puolelle pitkäaikaiset velat jäljelle jäävän pääoman osuus ja kredit lyhytaikaiset velat lyhennyksen osuus. (Haaramo 2012, 237)

Esimerkiksi jos hyödykkeen nykyarvo olisi kaikkine hankintamenoineen 15 000 ja vähimmäisvuokrien nykyarvo olisi laskettu diskonttaamalla käyttäen korkokantaa 11 % olisi koron osuus $0,11 \% * 15\ 000 = 1\ 650$ ja jos sopimuksen kesto olisi 5 vuotta ja sitä lyhennettäisiin siten 4000 vuodessa olisi ensimmäisen vuoden koron osuus 1 650 ja loppuosa $4\ 000 - 1650 = 2\ 350$ lyhennystä. Kirjanpitoon tehtävä kirjaus sopimuksen tekohetkellä olisi siten debet 15 000 hankintahyödyke kredit 12 650 pitkäaikaiset velat ja kredit 2 350 lyhytaikaiset velat. Ensimmäisen vuoden lopussa 2 350 lyhytaikaiset velat nollataan debet -kirjauksella, samoin rahoituskulut 1 650 rahatiliä vastaan, tehdään debet poistokirjaus hyödykkeestä kredit hankintahyödyke. Jos hyödykettä poistetaan tasapoistoin 5 vuoden ajan, poisto on 3 000 vuodessa, joten kirjaus olisi debet 3 000 poistot hyödykkeistä kredit hankintahyödyke. Sen lisäksi siirretään seuraavan vuoden lyhennys ja pitkäaikaisista veloista lyhytaikaisiin velkoihin.

Vuosi	Lyhytaikaiset velat	Rahoituskulut	Rahatili	Hankintahyödyke	Poisto
1.vuosi	2350	1650	4000	3000	3000
2.vuosi	2531,5	1468,5		3000	3000

”Omaisuuksi kirjattua sopimusta käsitellään kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä samoin kuin muita yrityksen omistamia hyödykkeitä. Sille laaditaan poistosuunnitelma taloudellisen vaikutusajan ja tulontuottamiskyvyn perusteella. Taloudellista vaikutusaikaa saattaa rajoittaa vuokra-aika. Jos on kuitenkin kohtuullinen varmuus siitä, että esine siirtyy vuokra-ajan loputtua yrityksen haltuun, on poistoaika esineen taloudellinen vai-

kutusaika. Leasingvuokra jaetaan rahoitusmenoon ja velan maksuun.” Esimerkiksi sivulla 24 esimerkissä oleva ensimmäisenä vuonna tulokseen kirjattava koron osuus on 15 908 € ja pääoman lyhennykseen kirjattava kulu on 24 092 €. Tulokseen kirjattavan rahoitusmenon tulee vastata jokaisena tilikautena yhtä suurta prosenttiosuutta hyödykkeen jäljellä olevasta velasta. Menetelmä vastaa annuiteettimenetelmää. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2006, 14)

Vuosi	Leasingmaksu	Korko (Tulos)	Lyhennys (Tulos)	Leasingvelka (Tase)	Poistot (Tase)
0				159 083	159 083
1	40 000	15 908	24 092	134 991	31 417

Niin kuin aikaisemmin on mainittu, vähimmäisvuokrat käsittävät vuokra-ajalta maksettavat maksut, jotka tulee vuokralle ottajan suorittaa mukaan lukien maksuihin liittyvän takuun. Tämä takuu vuokralle ottaja tai sen lähipiiriin kuuluva antaa vuokralle antajalle, tämän vaatimasta määrästä, joka voi olla esimerkiksi vuokrakohteen jäännösarvolle annettu takuu. Osapuolet voivat sopimuksessa sopia, että vuokralle ottaja maksaa tiettyjä vuokrakohteeseen liittyviä menoja ja verot, mutta näitä maksuja ei kuitenkaan sisällytetä vähimmäisvuokriin. Muuttuvat vuokrat eivät myöskään sisälly vähimmäisvuokriin. (Haaramo 2012, 237)

Vähimmäisvuokrien nykyarvoa laskettaessa vuokralle ottajalle käytetään sopimuksen sisäistä korkokantaa, jolla vähimmäisvuokrien ja takaamattoman jäännösarvon yhteenlaskettu nykyarvo on yhtä suuri kuin vuokrakohteen käypä arvo eli hankinta-arvo. (Haaramo 2012, 237) Esimerkiksi käyttäen sivulla 22 olevaa esimerkkiä, jos kyseessä on 5 vuoden leasing sopimus jota lyhennetään 4 000 vuodessa, suoritettavien leasingmaksujen kokonaismäärä on 20 000 ja sopimuksen hankinta-arvo on 15 000. Viiden vuoden leasingvuokrat lasketaan diskonttaamalla vuokrat sopimuksen alkuhetkeen käyttäen sopimuksen sisäistä korkokantaa joka on tässä tapauksessa 11 %. Ensimmäisenä vuonna laskennallinen korko on siten 1 650 ja lyhennyksen osuus 2 350. Kun lasketaan yhteen 5 vuoden laskennallinen korko ja 5 vuoden lyhennysten määrä päästään 5 vuodessa suoritettavaan leasingmaksun määrään, josta lyhennyksen osuus yhteensä on sama kuin hyödykkeen hankinta-arvo.

Vuosi	Leasingmaksu	Korko (Tulos)	Lyhennys (Tulos)
0			

1	4000,0	1650,0	2350,0
2	4000,0	1468,5	2531,5
3	4000,0	1307,0	2693,0
4	4000,0	1163,2	2836,8
5	4000,0	1035,2	2964,8

Tässä tilanteessa vähimmäisvuokramaksut vastaavat käypää arvoa. Aina kuitenkin sisäinen korkokanta ei ole helposti laskettavissa, jolloin käytetään vuokralle ottajan lisäluoton korkokantaa. ensisijaisesti lisäluoton korko on se korko, jota vuokralle ottaja joutuisi maksamaan vastaavanlaisesta vuokrasopimuksesta. Mikäli sitä ei voida määrittää, lisäluoton korkona käytettäisi korkoa, jonka vuokralle ottaja joutuisi maksamaan lainatessaan vuokrasopimuksen syntymisajankohtana vastaavat pääomat samalle ajanjaksolle ja samanlaisin vakuuksin. (Haaramo 2012, 237–238.)

Hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon lisätään välittömät menot, jotka syntyvät vuokralle ottajalle vuokrasopimusta hankittaessa. Alkuvaiheen välittömät menot aiheuttavat eron omaisuuserän ja velan kirjanpidon vuokra-ajan alussa. Mikäli yritys päättää jakaa velkansa taseessa lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin velkoihin, tulee myös leasing-velat jakaa lyhyt- ja pitkäaikaisiin velkoihin. (Haaramo 2012, 237–238)

Seuraava esimerkki on leasingrahoitukseen liittyvistä rahavirroista ja kirjauksista. Siinä esitellään viiden vuoden leasingsopimuksen korkoja, lyhennyksiä, leasingvelkaa sekä poistoja. (Räty-Virkkunen 2006, 15.)

Perusolelut

- 5 vuoden leasingsopimus
- koneen käypä arvo 165 000 €, sopimukseen sisältyvä jäännösarvo 12 000 €
- leasingmaksut maksetaan vuoden lopussa 40 000 €/ vuosi
- odotettu jäännösarvo 2000 €
- diskonttauskorko 10 %

Kirjausperusteet

- vuokramaksujen nykyarvo 159 083 €
- tasekirjaus per koneet an leasingvelat 159 083 €
- vuosittainen poisto $(159\,083\text{ €} - 2000\text{ €})/5 = 31\,417\text{ €/ vuosi}$, poistoaika ei voi ylittää vuokra-aikaa, koska kone palautuu takaisin vuokralle antajalle.

Korot ja lyhennykset

Vuosi	Leasingmaksu	Korko	Lyhennys	Leasingvelka	Poistot
-------	--------------	-------	----------	--------------	---------

		(Tulos)	(Tulos)	(Tase)	(Tase)
0				159 083	159 083
1	40 000	15 908	24 092	134 991	31 417
2	40 000	13 499	26 501	108 490	31 417
3	40 000	10 849	29 151	79 339	31 417
4	40 000	7 934	32 066	47 273	31 417
5	40 000	4 727	35 273	12 001	31 417
Jäännösarvo				2000	2000

Tulosvaikutukset

Vuosi	1	2	3	4	5
Poistot	31 417	31 417	31 417	31 417	31 417
Korot	15 908	13 499	10 849	7 934	4 727

3.6.2 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot

Seuraavat tiedot rahoitusleasingisopimuksista sekä muista vuokrasopimuksista tulee esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa:

1. IFRS 7:n mukaiset liitetiedot kaikkiin vuokrasopimuksiin
2. IAS 17 -vuokrasopimukset -standardin mukaiset liitetiedot

Tämä tarkoittaa rahoitusleasingisopimuksessa sitä, että esitettäviin tietoihin kuuluu kunkin hyödykeryhmän tilinpäätöspäivän kirjanpitoarvo ja täsmäytyslaskelma vähimmäisvuokrien kokonaismäärän ja niiden nykyarvon välillä. Liitetiedoissa on esitettävä vähimmäisvuokrien kokonaismäärät ja nykyarvot seuraavilta ajanjaksoilta:

- alle 1 vuoden ajalta
- 1 - 5 vuoden ajalta
- yli 5 vuoden ajalta

Lisäksi liitetiedoissa on oltava tilikaudella tuloutetut muut vuokrat, ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien vastaisten vähimmäisvuokrien kokonaismäärä sekä standardien IAS16, IAS 36, IAS 38, IAS 40 ja IAS 41 asetta-

mat liitetietovaatimukset. Myös yleinen kuvaus tulee esittää merkittävistä vuokrausjärjestelyistä, kuten

- vuokrien määräytymisperusteesta eli siitä, mistä vuokra-ajalle kohdistuvat vuokramaksuerät koostuvat
- uudistamishdoista, osto-optioista, ehdoista ja indeksiehdoista. Esimerkiksi mikäli vuokrakohteella on jonkinlainen osto-optio, sen tulee olla selkeästi kuvattu
- vuokrausjärjestelyjen asettamista rajoituksista, jotka koskevat esimerkiksi lisävelan ottoa

(Haaramo 2012, 246.)

3.6.3 Muut vuokrasopimukset

Muista vuokrasopimuksista vuokrakulut kirjataan tasasuuruksina tuloslaskelmaan samansuuruksina erinä vuokra-ajan kuluessa. Muunkinlainen systemaattinen peruste on IAS 17.33:n mukaan sallittu, jos se kuvaa tasaeräjaksotusta paremmin vuokramenojen aiheuttamien hyötyjen ajallista jakautumista. Tässä tapauksessa voidaan vuokramaksut määritellä sopimuksessa vastaamaan arvionvaraisesti niiden tuottamien hyötyjen ajallista jakautumista. Vaikka maksut olisivatkin sopimuksen mukaan tasaerää, saattavat hyödyt jakautua poikkeavalla tavalla yritykselle ja tämän vuoksi kirjanpitoon syntyy leasingmaksuista johtuvia siirtosaamisia ja siirtovelkoja. (Haaramo 2012, 240–241) Tilinpäätöksessä tulisi ilmetä seuraavat tiedot liitetiedoissa

- Ei purettavissa olevien vuokrasopimusten mukaisten vähimmäisvuokrien kokonaismäärä:
 - alle vuoden ajalta
 - 1 - 5 vuoden ajalta
 - yli 5 vuoden ajalta
- ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien vastaisten vähimmäisvuokrien kokonaismäärä
- tilikaudella kuluiksi kirjatut vuokrat ja vähimmäisvuokrat:
 - vähimmäisvuokrat

- muuttuvat vuokrat
 - edelleenvuokrausmaksut
-
- yleinen kuvaus merkittävistä vuokrausjärjestelyistä:
 - vuokrien määräytymisen peruste, eli?
 - uudistamismenot, osto-optiot ja indeksiehdot
 - vuokrausjärjestelyjen asettamat rajoitukset.

(Haaramo 2012, 246–247)

4 Haastattelut

Tässä luvussa käsittelen haastatteluun liittyvää teoriaa ja kerron yleisesti, miten olen päätenyt tällaiseen haastattelurunkoon ja kysymyksiin. Valitsin aineiston keruumenetelmäksi haastattelun, koska haastattelu on joustava menetelmä. Tutkimusongelman kannalta haastattelun tekeminen on paljon mielekkäämpi vaihtoehto kuin kyselylomake, sillä vastausten tulee olla paljon kattavampia kuin kyllä tai ei-vastauksia.

Haastattelussa on myös monia etuja, jotka sopivat tutkimusongelmani selvittämiseen. Etuja ovat muun muassa haastateltavan subjektiivisuus haastattelutilanteessa, tutkimuksen aiheen mahdollinen monitahoisten vastausten tuottaminen ja selventävien kysymysten esittäminen haastattelutilanteessa tai vastausten syventäminen nimenomaan lisäkysymyksillä, jolloin epäselvyyksiä ei pääse syntymään.

4.1 Teemahaastattelu

Haastattelulla tarkoitetaan suomen kielessä tiedonkeruutapaa, jossa yhdeltä tai useammalta henkilöltä kysytään omia mielipiteitä tutkimuksen kohteesta ja vastaus saadaan puhutussa muodossa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 41) Toisin sanoen haastattelun tarkoitus on tähdätä keräämään informaatiota ja on siis ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42)

Teemahaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa haastateltavina henkilöinä toimivat henkilöt, jotka ovat kokeneet tai heillä on erityistä tietämystä tietystä tilanteesta tai

aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47) Tätä menetelmää käytetään yleensä tilanteissa, jotka vaativat joustavuutta sekä pelisilmää. Keskustelun aikana yleensä voidaan vaihtaa kysymysten sanamuotoja ja järjestystä sekä voidaan esittää tarkentavia kysymyksiä tarpeen vaatiessa. Haastattelussa myös strukturoidut osat ja vapaamuotoinen keskustelu vaihtelevat. (OK-opintokeskus.)

Teemahaastattelu sopii opinnäytetyöni haastatteluosuuteen mainiosti, koska haastateltavien kokemusten ja erityistietämyksen saaminen on helpompaa saada hieman vapaamuotoisemman haastattelun kautta, jotta lisäkysymyksiä voi aina esittää spontaanisti. Toiseksi haastattelukysymyksiäni ovat sen verran monialaisia, joten haastateltavien on helpompi vastata minulle kasvokkain vapaamuotoisesti puhuen kysymyksiini.

4.2 Haastatteluiden runko

Haastattelun runko tulee olemaan neliosainen, jossa ensimmäinen osa koostuu haastateltavan määrittämisestä. Eli toisin sanoen kysytään haastateltavan nimi, työpaikka, asema työpaikalla, mitä työtehtäviä hänelle kuuluu sekä joutuuko haastateltava kohtaamaan työssään IFRS -normistoa. Mikäli haastateltava kohtaa normistoa työssään, kysytään lisäkysymyksenä tuntee ko haastateltava IAS 17-standardin, joka koskee rahoitusleasingia. Viimeisenä määrittävänä kysymyksenä haastateltavalta kysytään vielä onko yrityksessä käytössä IAS 17-standardin piiriin kuuluvia vuokrasopimuksia.

Toinen osa koostuu teemasta, joka rakennetaan ensimmäisen tutkimuskysymyksen ympärille, joka on millaista ohjeistusta vuokralle ottajat toivoisivat rahoituslaitokselta. Haastateltavalta tullaan kysymään miten pankit tai rahoituslaitokset ovat haastateltavan mielestä huomioineet yrityksen tarpeet vuokralle ottajan näkökulmasta. Seuraavana kysytään tarkentava kysymys, minkälaista informaatiota tarkalleen yritys on saanut IFRS- tilinpäätöstä koskien pankilta/rahoituslaitokselta, kun leasing – sopimukset on tehty. Mikäli pankit/ rahoituslaitokset ovat huomioineet yrityksen tarpeet huonosti, kysytään tarkentava kysymys mitä lisätietoa yritys kaipaisi pankilta.

Kolmas teema haastattelun runkoa koostuu seuraavasta tutkimuskysymyksestä: ”Mitä IFRS-tilinpäätöstä koskevia epäselvyyksiä leasingrahoitus tuottaa eri tilanteissa?” Eri tilanteilla tarkoitetaan leasingsopimuksen eri vaiheita sopimuksen elinkaaresta. Suurimmat ongelmat syntyvät yleensä sopimuksen syntyessä eli alussa, jolloin yritys muutenkin ottaa rahoitusmuodon ensimmäistä kertaa käyttöön. Tämä tutkimuskysymys on

sen verta laajakysymys ja oletan sen tuovan myös kattavan vastauksen enkä siksi kysy muita suunnitelmallisia kysymyksiä tässä osassa vaan vapaamuotoisesti esitän lisäkysymyksiä tarpeen tullen.

Haastattelurungon viimeinen eli neljäs teema pohjautuu kolmannen tutkimuskysymyksen ympärille, joka on ”Mitä ongelmia ylipäättään leasingrahoituksesta ilmenee vuokralle ottajan tilinpäätöksessä?”. Tähän tulen lisäämään tarkentavan kysymyksen kuinka asiantuntevana haastateltava pitää pankkia/rahoituslaitosta IFRS-normiston ja sen tuomien raportointitarpeiden suhteen. Tiedän, että nämä kaksi kysymystä tulevat tuomaan myös hyvin monialaisia vastauksia, sillä vastaukset tulevat vaatimaan haastateltavaa tuomaan esiin esimerkkitalanteita jne.

4.3 Haastatteluiden toteutus

Haastateltavia oli kolme eri henkilöä, joista yhden kanssa sovin tapaamisen. Tämän henkilön kanssa olin haastattelutilanteessa tyhjässä huoneessa pöydän ääressä. Kirjoitin haastattelua ylös haastattelun aikana, jotta koko haastattelu varmasti tallentui jokaisen pienenkin yksityiskohdan myöden puhtaaksikirjoittamista varten. Ennen haastattelua tulen lähetin haastattelukysymykset haastateltavalle, jotta hän pystyi valmistautumaan kysymyksiin hyvin ja sitä kautta myös vastaamaan kattavasti.

Toinen haastateltavista on tilintarkastaja, jolle esitin hieman eri järjestyksessä haastattelukysymykset ja haastattelu tapahtui sähköpostien välityksellä, koska henkilön aika-aulut ovat melko kiireiset. Sovin myös, että sähköpostitse voisin kysyä vielä lisäkysymyksiä tarvittaessa ja hän lupasi vastata parhaansa mukaan, kun ehtii. Tilintarkastajalle esitetyt kysymykset rakensin neutraalimmalta kannalta, sillä haastateltava on työtehtävissään nähnyt molemmista näkökannoista tilanteita, jotka koskevat IFRS-tilinpäätöstä ja leasingrahoitusta.

Kolmas haastateltavista on osastopäällikkö ja häntäkin haastattelin sähköpostitse. Lisäkysymyksiä päätin esittää tarpeen vaatiessa vielä haastattelun jälkeen, mikäli tarvitsisin selvennystä joihinkin kohtiin.

5 Haastattelun tulokset

Tässä luvussa käsittelen haastattelujen tuloksia ja käyn läpi kaikki teemat yksitellen. Aloitan kertomalla haastattelijoiden profiiliin ja etenen sitä mukaa teemoissa loogisessa järjestyksessä. On myös hyvä huomioida, että käsittelen haastateltavien vastaukset samassa järjestyksessä jokaisen teeman kohdalla eli ensin vuokralle ottajan vastaukset ja sitten tilintarkastajan vastaukset.

5.1 Profiili

Ensimmäinen haastateltava oli **Raija Viitamäki**, joka toimii Jungheinrich Lift Truck Oy:n eli Jungheinrich -konsernin tytäryhtiön varatoimitusjohtajana. Hänen työtehtäviinsä kuuluu talouden suunnittelua ja kontrollointia sekä yrityksen IT-hallinto, HR-asiat, rahoitus, yleishallinnolliset tehtävät. Näin ollen Raija Viitamäen työtehtävät ovat hyvin talouspainotteisia. (Haastattelun jatkossa käytän haastateltavasta vain sukunimeä.)

Viitamäki joutuu tekemään työssään IFRS-normiston mukaisen raportoinnin emoyhtiöön Hampuriin, jossa sitten kaikkien tytäryhtiöiden raportointi kootaan konsolisoiduksi IFRS-normiston mukaiseksi tulokseksi. Viitamäki myös mainitsi, että yrityksessä on lisäksi leasing-sopimuksia, jotka kuuluvat IAS 17 -standardin piiriin, eli nämä ovat hänelle tuttua aluetta.

Toinen haastateltava oli Nexia Oy:n osakas **Christer Antson**. Antson on myös KHT:n eli keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Antsonin työtehtäviin kuuluu tilintarkastus ja konsultointiin liittyvät työtehtävät. Hänelle on työelämässä tullut tutuksi IFRS-normisto, jonka hän tuntee erityisesti vuokralle ottajan näkökulmasta. Antson on toiminut tilintarkastajana muun muassa PricewaterhouseCoopers Oy:ssä ja hän on ollut lisäksi toimitusjohtajana Finnlines Oy:ssä. Hänellä on siis työkokemusta, joka on tuonut hänelle asiantuntemusta normistosta. Kuitenkaan Antson ei joudu työpaikallaan olemaan kovin paljon tekemisissä nykyisin normiston kanssa, koska toimiston rakenteen vuoksi asiakkaista suurin osa on pieniä- tai keskisuuria yrityksiä.

Kolmas haastateltavani on Deloitte & Touche Oy:n osastopäällikkö Antti Syrjälä. Syrjälän työtehtäviin kuuluu muun muassa IFRS-asiantuntijan tehtävät ja tilintarkastustiimin vetäminen (erityisesti rahoitusinstrumentti-intensiiviset toimialat tai asiakkaat). Syrjälälle IFRS-normisto on erittäin tuttu, sillä hänellä on noin kymmenen vuoden kokemus IFRS-asiantuntijatehtävistä listattujen yhtiöiden parissa ja hänellä on IFRS -luennointi- ja kouluttajakokemusta. IAS 17 -standardiin Syrjälä on tutustunut käytännön työtehtävissä leasing-sopimusten luokittelua ja kirjauksia tarkastaessa. Hänellä on myös melko

paljon kokemusta itse IAS 17-standardin oikaisulaskelmien laatimisesta. Nykyään kuitenkin Syrjälä ei ole yhtä paljon tekemisissä tämän standardin kanssa kuin aikaisempina vuosina.

5.2 Asiakkaan näkemysten kartoittaminen

Ensimmäisenä tässä teemassa kysyttiin millaista ohjeistusta vuokralle ottajat toivoisivat rahoituslaitokselta. Viitamäen mukaan rahoituslaitosten/pankkien pitäisi kysyä asiakkaalta näitä sopimuksia kaupatessaan, onko yritys IAS17:n piirissä ja selventää, miten IAS17 vaikuttaa asiakkaan kirjanpitoon. Syrjälän mukaan IFR-normiston vaikutukset eivät yleensä ole suuret vuokralle ottajan kirjanpitoon, mutta erityistapauksissa kuten esimerkiksi, rahoitusyhtiössä merkitys voi olla erittäin suuri.

Seuraavana haastattelussa kysyttiin, millaista informaatiota tarkalleen yritys on saanut pankilta tai rahoituslaitokselta, kun leasingsopimukset on tehty. Viitamäen mukaan pankit eivät tällä hetkellä anna minkäänlaista informaatiota IAS 17-standardin piiriin kuuluvista leasingsopimuksista vaan yrityksen on itse otettava selvää omaa tilinpäätöstä koskevista asioista. Tämä on Viitamäen mukaan hyvin turhauttavaa, sillä edes pyydetessä pankki tai rahoituslaitos ei välttämättä toimita tietoa asiakkaalle sopimuksista. Tämän vuoksi asiakkaiden tuntemus sopimuksia kohtaan on kuulemma melko vähäistä.

Antsonin mielipide puolsi Viitamäen mielipidettä eritoten siinä, että asiakasyritykset tilitoimistossa eivät tosiaan tunne normistoa juuri ollenkaan. Noin 10 - 15 % asiakkaista joutuu olemaan normiston kanssa tekemisistä ja silloinkin se tapahtuu yleensä rahoitusneuvotteluiden tai yrityskauppojen yhteydessä. Antson totesi myös, että asiakkaat kysyvät hyvin paljon laidasta laitaan kysymyksiä, jotka koskevat IFRS-normistoa ja sitä koskevaa tilinpäätöstä. Tästä voidaan päätellä, että aihealueen kokonaiskuva ei ole kovinkaan selkeä yritysten näkökulmasta.

Syrjälä oli hieman eri mieltä Viitamäen ja Antsonin kanssa, sillä hänen mukaansa asiakasyritykset tuntevat IFRS-normiston nykyisin varsin hyvin, koska IAS 17 on pysynyt pitkään ennallaan. Kysymyksiä ja ongelmia oli aiemmin enemmän, kun IFRS oli yrityksille uutta. Erityisesti vuoden 2005 paikkeilla, kun listayhtiöt siirtyivät noudattamaan IFRS-säännöstöä.

Syrjälän IFRS-normistoa noudattavista asiakasyrityksistä lähes kaikilla on vuokrasopimuksia, mutta monesti kyse on esimerkiksi varsin pienistä ja ei niin merkittävistä toimitilasopimuksista, jotka ovat selvästi niin sanotusti muita vuokrasopimuksia eikä niiden kirjanpitoikäisyyteen liity erityisiä ongelmia. Rahoitusleasingisopimuksia hän arvioi olevan noin 20 %:lla asiakkaista ja ehkä alle 5 %:lla hänen asiakkaista on sellaisia vuokrasopimusjärjestelyitä, joita voidaan pitää mutkikkaina (esimerkiksi suurempi määrä sopimuksia, rahoitusleasing johon liittyy esimerkiksi tulkinnallisia lunastusehtoja, myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyjä tai jo sekin tilanne, jossa yhtiö on vuokralle antaja eikä pelkästään vuokralle ottaja).

Monelle yritykselle suuri kysymys voi myös olla normiston yleiset vaikutukset vuokralle ottajan tilinpäätökseen. Antsonin mukaan normistojen vaikutukset asiakkaiden tilinpäätökseen näkyvät käyttökateen sekä liikevoiton paranemisessa. Käyttökate paranee, kun leasingvuokra muuttuu poistoksi ja koroksi ja liikevoitto korkojen osuudella. Tase kasvaa pitkäaikaisten vastaavien kasvaessa. Korolliset velat lisääntyvät, mikä todennäköisesti heikentää yhtiön vakavaraisuutta ja voi esimerkiksi vaarantaa rahoitussopimusten erityisehtoja.

Viitamäen sekä Antsonin mukaan kaivattua lisätietoa olisi paljonkin, mitä rahoituslaitos tai pankki voisi antaa asiakasyritykselle. Yrityksen olisi hyvä saada tietoonsa kuinka suuri on sopimuksen lyhennysosuus sekä koron osuus, koska yrityksen täytyy aktivoida leasingisopimukset omaan taseeseensa. Lisäksi tulevat vuokrat on diskontattava nykyarvoon, jolloin pankilta tarvittaisiin myös diskonttauskorko. Viitämäki mainitsi myös, että olisi hienoa saada pankilta jokin valmis taulukko, jossa sopimusten tiedot olisivat valmiina pankin antamina. Syrjälä vielä lisäsi tähän, että suurimmat kysymykset hänen mukaansa heräävät monimutkaisemmista vuokrajärjestelyistä eikä niinkään tavanomaisista vuokrajärjestelyistä.

5.3 Leasingisopimusten tuottamat epäselvyydet IFRS-tilinpäätöksessä

Viitamäen mukaan on erittäin haastavaa tunnistaa milloin sopimus kuuluu IAS 17 piiriin ja milloin ei, koska tulkinta on hänen mukaan jokseenkin vaikeaselkoinen tulkita. Hänen mukaan pankin pitäisi olla paremmin perillä IAS 17:n tulkinnoista ja määrittellä leasingisopimuksensa valmiiksi niihin, jotka kuuluvat sen piiriin ja niihin, jotka eivät kuulu sen piiriin. Toisin sanoen pankin tulisi pyrkiä selvittämään asiakkaalleen mahdollisimman

ymmärrettävästi yritykselle sopimukseen liittyvät tulkinnat, mikäli leasingopimus kuuluu IAS 17-standardin piiriin.

Viitamäki perustelee aikaisempia vastauksiaan muun muassa sillä, että monet yhtiöt jotka kuuluvat IFRS-raportoinnin piiriin ovat pieniä ulkomaisten yhtiöiden tytäryhtiöitä joiden kirjanpitoresurssit voivat olla hyvinkin rajalliset eikä kaikista yrityksistä välttämättä löydy tarpeeksi syvällistä IFRS-tietoutta ja IAS 17:n tulkinta voi siten olla hyvin haastavaa.

Antson on samaa mieltä Viitamäen kanssa ja hän myös kertoi, että lähes koskaan asiakkailla ei ole tarpeeksi tietoa IFRS-raportointia koskien, koska pankki tai rahoituslaitos ei ole sitä antanut. Viitamäenkin esille tuomat ongelmat ovat hänen mukaansa yleisiä. Antsonin mukaan asiakkailta puuttuukin lähes kaikki tarvittava tieto, joka tekee pankkien tai rahoituslaitosten asiantuntemuksesta IFRS-tilinpäätöstä kohtaan hyvin usein kyseenalaisen. Yleensä ainoa tarvittava tieto, joka asiakkaalle on annettu, on vaatimukset huomioida vuokrasopimukset IAS 17 -standardin mukaan.

5.4 Tarkennetut ongelmat ja ratkaisuja vuokralle ottajan näkökannalta

Viitamäen mukaan yritys joutuu myös tekemään paljon lisälaskentaa näiden leasingopimusten vuoksi ja niiden myötä yhtiön FAS-tulos on eri kuin IFRS-tulos. FAS:n ja verottajan tulkinta IAS17:n piiriin kuuluvista sopimuksista on eriävä IFRS-tulkinnasta, ja niissä kyseessä olevat sopimukset kirjataan normaalisti tuloslaskelmaan leasingmaksuiksi. Taas IFRS-tuloksessa ne hyvitetään takaisin tulokseen ja aktivoidaan taseeseen ja niistä tehdään poistot. Tämä vaatii erilliset FAS- ja IFRS-poistolaskelmat. Näiden erojen seuraaminen ja ylläpito vaatii Viitamäen mukaan erityistä tarkkuutta varsinkin, jos työkaluna IFRS-poistoihin on pelkkä Excel-ohjelmisto. Tämä johtaa luonnollisesti myös eriäviin FAS- ja IFRS-tuloksiin.

Antson myös mainitsi haastattelussa, ettei yrityksillä yleensä ole taloushallinnon järjestelmää, joka mahdollistaisi IAS:n mukaisen kirjanpidon, vaan IAS:n (International Accounting Standards) vaatimat kirjaukset tehdään vain Excel-ohjelmistolla. Syrjälä taas kertoi, että Deloitte & Touche Oy tarjoaa asiakkailleen perusapuvälineitä, kuten koulutusmateriaalia, peruslaskentapohjia ja sopimuksen luokittelupohjia helpottamaan normiston käyttöä, sillä yrityksillä itsellään ei välttämättä ole mitään apuja kirjauksen tekemiseen. Syrjälänkin mukaan kuitenkin useimmissa tapauksissa yrityksillä ei ole kuin

Excel-ohjelmisto käytössä. Vain lähinnä rahoitusyhtiöillä ja pankeilla on järjestelmiä, jotka kunnolla tukevat rahoitusleasing-laskentaa. Kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä siinä, että yrityksillä olisi kuitenkin hyvä olla taloushallinnon järjestelmä, mikäli siihen on resursseja, johon IAS:n vaatimat kirjaukset voisi tehdä.

Viitamäki sanoo, etteivät rahoituslaitokset tai pankit tällä hetkellä näytä tuntevan IFRS-normistoa, eikä hän sen vuoksi osaa neuvoa asiakkaitaan heidän näkökulmastaan. Rahoituslaitokset tai pankit eivät myöskään toimita asiakkaille tietoa sopimuksista edes pyydettyä siinä mitassa kuin raportointi vaatisi. Yritys voi joutua itse arvioimaan ja laskemaan sopimuksen koron osuuden ja tekemään itse diskonttauslaskelmat. Viitamäki sanoo toimivansa itse näin.

Antson toteaa pankkien asiantuntemuksesta myös samaa, sillä asiakaskokemuksista nähneenä pankkien tai rahoituslaitosten asiantuntemus ei ole hänen mukaansa kyllin riittävää. Tästä johtuen pankit eivät kykene toimittamaan asiakkailleen tarvittavia tietoja raportoinnin suhteen.

Syrjälä taas toteaa, että pankit joissakin tapauksissa ovat antaneet riittävästi informaatiota raportointia varten, mutta pääsääntöisesti pankkien ja rahoitusyhtiöiden tarjoama materiaali ei sellaisenaan riitä kirjausten määrittämiseen tai tuottamiseen. Hänen mukaansa ongelma on se, että mikäli pankin tuottama tieto ei juuri sellaisenaan vastaa tarvetta, niin sen hyödyntämiseksi joudutaan käyttämään kuitenkin jotain sovellusta (käytännössä yleensä Excel-ohjelmaa) ja silloin työmäärä lisääntyy saman tien huomattavasti. Eli Syrjälän toteama puoltaa Viitamäen aikaisempaa mielipidettä.

Syrjälän mukaan pankin antamista tiedoista puuttuu yleensä muun muassa rahoitusleasing-oikaisuista ainakin asianmukainen käyttöomaisuuden poistolaskenta. Lisäksi, jos vuokralle antajia tai palveluntarjoajia on useampia, saattaa näiden tietojen yhdisteleminen joka tapauksessa olla hieman hankalaa. Toisinaan itse tulos- ja tasekirjaukset ovat raportoinnista saatavissa, mutta IAS 17:n vaatimia liitetietoja (esimerkiksi eräännyminen alle vuoden, yhdestä viiteen vuoteen ja yli viiden vuoden ajalta) ei saa raporteista suoraan. Parhaimmillaan kuitenkin Syrjälän mukaan asiakas on saanut kyseisen palveluntarjoajan tai pankin kaikkien rahoitusleasingsopimusten osalta vuositason kirjaukset ja liitetietoihin tarvittavat oikaisut.

Antsonin mielestä pankkien tai rahoituslaitosten tulisi luoda selkeät ohjeet auttaakseen asiakasyritysten raportointia. Näissä ohjeissa olisi selkeästi kerrottu sanallisesti korkotiedot, diskonttaustiedot ja muut. Näistä pitäisi myös olla lukuisia laskuesimerkkejä, jotka havainnollistaisivat asiakasyrityksille miten korot ja diskonttaustekijät huomioidaan. Lisäksi pankkien/ rahoituslaitosten tulisi luoda ohjeistus Antsonin mukaan siitä, että mitä tekijöitä korkojen ja diskonttaustekijöiden määrittelemisessä on huomioitava. Tietenkin tässä on hyvä ottaa huomioon, että pienten ja keskisuurten yritysasiakkaiden kanssa pankki tai rahoituslaitos joutuu joka tapauksessa yleensä turvautumaan asian-tuntijoiden apuun.

Myös Syrjälä on sitä mieltä, että parhaimmillaan pankki voisi ehkä tarjota työkalun, jota käyttäen asiakas voisi itse tuottaa sopimusdatasta oikaisut ja tarvittaessa kuitenkin muokata aineistoa (esimerkiksi jättää sieltä joitain sopimuksia pois erikseen käsiteltäväksi, soveltaa siihen omaa diskonttokorkoa, soveltaa omia poistoaikoja ja niin edelleen). Hänen mukaansa vastuu sopimusten tunnistamisesta ja luokittelusta kuuluu kyllä ensisijassa asiakkaalle, koska joissain tilanteissa sopimuksen luokittelu saattaa riippua asiakkaan tilanteesta/näkemyksestä eikä pankki tai rahoituslaitos voi päättää tätä asiakkaan puolesta. Tässä kuitenkin pankki voisi tilanteen salliessa opastaa asiakastaan, jotta myöhäisemmissä vaiheissa epäselvyydet eivät tuottaisi sen suurempia ongelmia.

Viitamäen mielestä yritysjohton pitäisi myös pystyä ennakoimaan näiden sopimusten vaikutus konserniraportoinnin tulokseen. Yleensä raportoitu sisäisen laskennan (management reportin tulos) tulos on se, joka toimii yrityksen kannattavuuden mittarina. Mikäli se erii paljonkin yhtiön paikallisesta FAS:n mukaisesta tuloksesta, sen vaikutukset pitäisi osata Viitamäen mukaan ennakoida ja siten huomioida myös budjetoinnissa.

Viitamäki kertoo, että IAS17 aiheuttaa FAS:n mukaiseen tilinpäätökseen nähden eroja sekä tuloslaskelmaan että taseeseen ja siten moniin yhtiön key performance indikaattoreihin (KPIs) ja monille tämä tulee yllätyksenä. Ennen tällaisten sopimusten solmimista tulisi aina ensin pystyä tekemään laskelmat niiden vaikutuksista, jotta voitaisiin tehdä oikeanlainen päätös onko kyseessä oleva sopimus taloudellisesti kannattava vai ei. Tällä hetkellä tämä arvio on täysin yrityksen omalla vastuulla eikä pankki anna yritykselle minkäänlaista informaatiota näiden sopimusten tulosvaikutuksista.

Pankilla on kaikki tiedot kyseessä olevista sopimuksista ja siksi pankin tulisi antaa asiakkaalleen arviolaskelma sen IAS17-standardin vaikutuksista, jotta asiakas voisi verra-

ta sitä muihin vaihtoehtoihin ja siten päätyä taloudellisesti kannattavimpaan tapaan tehdä kyseessä oleva investointi. Viitamäen mielestä monesti pieni sopimusmuutos voi pudottaa sopimuksen pois IAS17 -piiristä ja tämän vuoksi pankin tulisi osata myydä asiakkaalleen oikeanlainen tuote kuhunkin investointitarpeeseen.

Syrjälän mielestä saatujen raporttien käyttökelpoisuutta vähentää yksinkertaisissakin tapauksissa myös se, mikäli ne eivät ole sellaisenaan jatkojalostettavassa sähköisessä muodossa vaan johtavat manuaaliseen tiedon syöttämiseen. Tämä vie yrityksiltä ylimääräistä aikaa, joka voitaisiin käyttää tehokkaamminkin.

6 Tutkimustulosten yhteenveto ja johtopäätökset

6.1 IFRS-ohjeistuksen tarpeellisuus vuokralle ottajan kannalta

Haastatteluiden jälkeen voidaan todeta, että IFRS-tilinpäätöksellä on vaikutus vuokralle ottajan tilinpäätökseen. Kaikki haastateltavat olivat lähes samaa mieltä siitä, että pankkien tai rahoituslaitosten antamat leasingrahoitussopimuksia koskevat tiedot ovat puutteellisia, ja tämän vuoksi monet yritykset eivät ymmärrä leasingrahoituksen vaikutuksia IFRS-tilinpäätökseen. Yritykset ymmärtävät teoriassa, miten leasingsopimukset toimivat suomalaisessa kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä, mutta eivät ymmärrä käytännössä, kuinka kirjaukset muuttuvat.

Useimmiten asiakasyritys joutuu itse ottamaan asioista enemmän selvää ja asioita hankaloittaa normistojen vaikeaselkoisuus. Ongelmat olisivat ratkaistavissa yksinkertaisesti sillä, että pankki tai rahoituslaitos informoisi paremmin asiakasyrityksiään ja antaisi käytännön esimerkkejä tilinpäätöksistä ja niitä koskevista kirjauksista.

Yleensä suurimpiin haasteisiin kuuluu muun muassa se, että on erittäin haastavaa tunnistaa tapauskohtaisesti, milloin leasingsopimus kuuluu IAS 17-standardin piiriin ja milloin ei, koska tulkinta on heidän mukaan jokseenkin vaikeaselkoinen. Ainoastaan Syrjälän mielipide poikkeaa tässä sen verran, että hänen mielestään vastuu sopimusten tunnistamisesta ja luokittelusta kuuluu ensisijassa asiakkaalle. Kuitenkin Syrjälänkin mielestä tapauskohtainen opastus pankilta olisi tarpeellinen. Pankin tai rahoituslaitoksen tulisi hankkia tarvittava asiantuntemus IAS17 -tulkinnoista ja määrittellä leasingsopi-

muksensa valmiiksi niihin, jotka kuuluvat sen piiriin, ja niihin, jotka eivät kuulu sen piiriin. Toisin sanoen pankin tulisi pyrkiä selvittämään asiakkaalleen mahdollisimman ymmärrettävästi yritykselle sopimukseen liittyvät tulkinnat, mikäli leasing sopimus kuuluu IAS 17 -standardin piiriin.

Erot FAS-tilinpäätökseen verraten olisi hyvä tuoda esille juurikin siinä, että FAS-tilinpäätöksessä sopimukset kirjataan normaalisti tuloslaskelmaan leasingmaksuiksi, missä taas IFRS-tuloksessa ne hyvitetään takaisin tulokseen ja aktivoidaan taseeseen ja niistä tehdään poistot. Tämän kaltaiset asiat ovat erittäin tärkeitä vaikutuksia vuokralle ottajan näkökannasta ja siksi ne pitäisikin tuoda ilmi ennen vuokrasopimuksen voimaansaamaa.

6.2 Selkeyttä leasing sopimuksen luokitteluun ja kirjauksiin

Hyvä tapa lähteä kartoittamaan kuuluuko sopimus IAS 17 -standardin piiriin olisi esimerkiksi tilanne, jossa pankin leasing – rahoitus sopimuksista vastaava henkilö, yritysasiakas ja IFRS-asiantuntija tapaisivat keskenään. Tässä tapaamisessa osapuolet selvittäisivät yhdessä yritysasiakkaan leasing sopimuksen tunnusmerkit ja sitä kautta luokittelevat sopimuksen. Ylipäätään asiakkaan informointi ennen jo sopimuksen syntymistä perusasioilla olisi tarpeellista.

Pankin tai rahoituslaitoksen tulisi luoda kunnollinen ja selkeä ohjeistus asiakkaan raportointitarpeita koskien. Ohjeistuksen selkeyttä ajatellen parasta olisi, että pankki loisi oppaan, joka olisi annettavissa heidän tuotteitaan käyttäville asiakasyrityksille. Tämä opas voisi sisältää erilaisia esimerkkejä erilaisista tapauksista ja kirjauksista kuten esimerkiksi korkoihin ja diskonttauksiin liittyvistä asioista sekä siitä, mikä rahoitusvaihtoehto olisi yritykselle paras mahdollinen ottaen huomioon FAS:n ja IAS:n eroavuudet. Tämä opas voisi olla myös työkalu, jota käyttäen asiakas voisi itse tuottaa sopimusdatasta oikaisut ja tarvittaessa kuitenkin muokata aineistoa (esim. jättää sieltä joitain sopimuksia pois erikseen käsiteltäväksi, soveltaa siihen omaa diskonttokorkoa, soveltaa omia poistoajkoja jne.). Tällaisilla toimenpiteillä asiakkaan toimet helpottuisivat huomattavasti. Tärkeää olisi myös, että tämä opas/ työkalu olisi aina saatavilla eli se olisi esimerkiksi sähköinen versio, jotta yritys voisi aina tarvittaessa käyttää sitä omien järjestelmien ohessa.

6.3 Tarkemmat parannusehdotukset

Opasta ajatellen olisi hyvä selventää kunkin pankin oma termistö, milloin kysymyksessä on pelkkä rahoitusleasing, milloin on kysymyksessä ns. huoltoleasing, joka sisältää huollon ja milloin on kysymyksessä osamaksusopimus. Yleensä, jos pankin toimittamassa vastuuyhteenvedossa mainitaan rahoitusleasing, kyseessä on yleensä myös IFRS:n mukaan rahoitusleasing. Asiakkaan näkökannasta tämä olisi kuitenkin hyvä vielä selkeyttää. Luokittelu voi olla asiakasyrityksen näkökulmasta usein todella vaikea tulkita. Tätäkin luokittelua voitaisiin selventää yksinkertaisilla esimerkeillä luokittelukartassa (katso sivu 19.)

Lisäksi pankkien tai rahoituslaitosten pitäisi kaikkien haastateltavien mielestä kiinnittää huomiota asiakkaidensa kyselyihin, sillä esimerkiksi Viitamäen mukaan pyydetessä lisätietoa pankilta tai rahoituslaitokselta informaation saanti saattaa kestää liian pitkään tai sitä ei saa ollenkaan. Tämä luo huonoa imagoa pankille tai rahoituslaitokselle, jonka korjaaminen vaatii paljon enemmän resursseja kuin hyvän imagon ylläpitäminen. Myöskin vanhojen asiakkaiden tyytyväisyys pitäisi olla pankkien tai rahoituslaitosten prioriteeteissa, sillä pitkäaikaiset asiakkaat ovat kustannustehokkaampia, kuin lyhytaikaiset asiakkaat. Tämä johtuu siitä, että uusien asiakkaiden hankkiminen on yleensä yrityksille hyvin kallista.

Vaikkakin ongelman ratkaisut kuulostavatkin yksinkertaiselta, se ei sitä välttämättä ole. Tämänkaltaisen oppaan tai työkalun tekeminen voi vaatia pankilta paljon resursseja, joita ei tällä hetkellä nykyisen taloustilanteen vuoksi paljolti ole. Työkalun ollessa esimerkiksi jonkin sortin sähköinen laskentapohja, vaatisi se jonkin verran tietoteknistä osaamista sekä asiantuntijoiden neuvoa, jotta se tulisi laadittua oikein ja tarpeeksi selkeäksi ulkoasun kannalta.

Niin kuin haastateltavatkin aikaisemmin jo totesivat pankkien tai rahoituslaitosten oman asiantuntevuuden olevan toisinaan hieman kyseenalaista, vaatii oppaan tekeminen myös pankin/rahoituslaitoksen oman henkilöstön koulutusta, jotta vuokrasopimusten syntyessä pankki osaisi neuvoa yritysasiakastaan tilanteessa kuin tilanteessa. Tämän vuoksi pankin/rahoituslaitoksen henkilökunnasta pitäisi löytyä erityisosaamista tähän alueeseen ja heidät pitäisi kouluttaa samalla tavalla kuin tilintarkastustoimistojen IFRS-asiantuntijat tai heidän tulisi ainakin hallita IFRS-normiston perusteet hyvin. Tietenkin henkilöstön käydessä koulutuksissa, vaikeuttaa se pankin/rahoituslaitoksen omaa toi-

mintaa esimerkiksi siinä, että osan henkilökuntaa ollessa poissa kasautuu työtehtävät pienemmälle määrälle työntekijöitä väliaikaisesti. Tämä taas saattaa hidastaa pankin/rahoituslaitoksen omaa sisäistä toimintaa hetkellisesti, mutta tämän ei pitäisi olla este koulutuksen hankkimiselle varsinkin sen ollessa tarpeellista.

Niin kuin kaikki haastateltavat totesivat, että yleensä IFRS-normisto on melko epäselvä aihealue pienille ja keskisuurille yrityksille juurikin siitä syystä, että näillä yrityksillä on käytössä FAS-tilinpäätös. Yritysten tulisi myös itse ottaa selvälle ennen leasing- rahoitusta hankintaa sen tuomista vaikutuksista, koska ei voida olettaa että pankki/rahoituslaitos ”opettaisi” kaikkia asioita kyseistä rahoitusmuotoa koskien. Tämän vuoksi olisi jopa suotavaa, että opastaisi asiakasyrityksiään menemään aihealueeseen liittyviin koulutuksiin, koska näin vuokralle antajan sekä vuokralle ottajan näkemykset ja ymmärrys kohtaavat toisensa ja sopimusten tuomat epäselvyydet häviäisivät tai ainakin vähentyisivät.

Kuitenkin tämän oppaan tai työkalun laatiminen tulisi vaatimaan tarkempaa jatkotutkimusta, jossa selvitettäisiin oppaan/työkalun tarkka sisältö ja käytettävyys. Jatkotutkimusta ajatellen olisi järkevää tehdä kvantitatiivinen tutkimus pankin/rahoituslaitoksen omasta asiakaskannasta, joka vielä vahvistaisi kysynnän tarpeen oppaalle/työkalulle rahoitustuotteiden asiakaskannasta. Tämä saattaisi nopeuttaa oppaan/työkalun kehittämisprojektin etenemistä

Tällä hetkellä pankin asiantuntevuutta hieman hankaloittaa Euroopan Komission valmisteleva uusi asetuskokonaisuus koskien leasingrahoitusta eli CRD IV. Nämä asetukset tuovat säätelymuutoksia, jotka vaikuttavat myös suomen pankkeihin ja rahoituslaitoksiin ainakin joissain määrin. Pankit odottavat näiden asetusten täytäntöön panemista, sillä vaikutusten ennakointi on hankalaa. Esimerkiksi pankkien kannattavuus saattaa laskea asetusten myötä. (Finanssivalvonta, 2011.)

Näin lopuksi siis voidaan todeta ohjeistukselle olevan suurta kysyntää, johon varmasti ajan kanssa pankki tai rahoituslaitos tulee puuttumaan ainakin joltain osin. Kuitenkaan kaikkia vaatimuksia pankki ei kykene mahdollisesti täyttämään lyhyessä aikavälissä vaan kehitys tulee tapahtumaan ajan kanssa toimintatapamuutosten kautta, sillä esimerkiksi henkilöstön kouluttaminen vie oman aikansa.

Myös asiakastyytyväisyyden parantaminen informaatiotehokkuuden kohdalla saattaa olla hyvinkin haastavaa, koska lähtökohtaisesti informaatiota ei lisäpyynnöistä huolimatta pystytty toimittamaan. jatkossakin asiakasyritykset joutuvat varmasti laskemaan omatoimisesti esimerkiksi poistoajoja, mutta niihin liittyvää lisäohjeistusta varmaan pankki tai rahoituslaitos pystyy tuottamaan. Lisäksi voidaan todeta, että myös vuokralle ottajan puolella on puutteita osaamisesta, jota tulisi hankkia henkilöstöä kouluttamalla tai muilla omatoimisilla keinoilla kuten esimerkiksi ulkoisten palveluiden (tilitoimistot ja niin edelleen) kautta.

Ajan saatossa IFRS-normiston käyttö tulee mahdollisesti yleistymään myös pienissä -ja keskisuurissa yrityksissä, jolloin yritysten on tiedettävä enemmän kansainvälisistä tilinpäätöskäytännöistä. Kysymyksiä ja ongelmia koskien IFRS-normistoa ja IAS 17 -standardia oli aiemmin enemmän. IFRS oli yrityksille uutta erityisesti vuoden 2005 aikoihin, kun listayhtiöt siirtyivät noudattamaan IFRS-säännöstöä. Nykyisin kysymyksiä herää lähinnä monimutkaisemmista vuokrausjärjestelyistä. Tästä voidaan päätellä, että pankkien tai rahoituslaitosten panostaessa informaation ja ohjeistuksen tuottamiseen ongelmat varmasta ajan kanssa suhteellisesti ovat vähenemään päin.

7 Opinnäytetyön arviointi

Minun mielestäni opinnäytetyö on hyvin looginen ja hyvä kokonaisuudessaan. teoriapohja on mielestäni kattava sekä empiria oli mielestäni onnistunut, koska haastateltavia oli enemmän kuin vain yksi. Lisäksi haastateltavat henkilöt olivat alan ammattilaisia, joka lisää tutkimuksen luotettavuutta. Uskon, että opinnäytetyöstäni on hyötyä toimeksiantajalleni, sillä tutkimukseni avulla OP-Pohjola voi tehdä jatkotutkimuksen ja näin ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan työhön käytetyn menetelmän luotettavuutta. Työni reliabiliteetti on minusta hyvä, sillä kattavia haastatteluita minulla oli kolme kappaletta, joista kaikilla oli paljon aikaisempaa kokemusta sekä asiantuntemusta IFRS – normistosta. Haastattelukysymykset olivat suunniteltu olemaan hyvin laajoja juurikin siksi, että vastaukset eivät rajautuisi ”kyllä”- tai ”ei”-vastauksiin. Validiteetilla tarkoitetaan työn tulosten pätevyttä. Opinnäytetyöni validiteetti on minusta täysin pätevä, koska haastateltavina oli tilintarkastajia sekä yrityksen johtoportaan kuuluvia henkilöitä. Tästä päätellen uskon saamieni tulosten olevan päteviä. Työssäni on käytetty monipuolisesti eri

lähteitä sekä kirjallisuudesta että verkkolähteitä. Uskon lähteiden olevan luotettavia, koska kirjallisuus on ollut ammattikirjallisuutta sekä verkkolähteet ovat olleet ammatillisia verkkosivuja.

Opinnäytetyö on prosessina ollut minulle hyvin uudenlainen kokemus, sillä en aikaisemmin ole toteuttanut mitään näin pitkää projektia varsinkaan itsenäisesti. Tiesin jo opinnäytetyötä aloittaessani, että prosessi saattaa olla jokseenkin haasteellinen ja raskas prosessi. Opinnäytetyön koin raskaaksi varsinkin aluksi, sillä aiheeni oli sen verran haastava, että se vaati syvempää tutustumista aiheeseen ennen kuin pystyin edes lähtemään miettiä tutkimusongelmaa teoriapohjalta.

Teorian kartoittaminen oli ehkä kaikista haastavinta, koska IFRS – normiston tulkinnat olivat minusta hieman vaikeaselkoiset, eivätkä ne avautuneet minulle ilman laskuesimerkkejä. Välillä aiheeseen jouduin lukemaan teorian jopa parikin kertaa, jotta kunnolla sisäistin lukemani aihealueen.

Työ eteni mielestäni hieman vaihtelevasti, vaikka kuitenkin pysyin aikatauluissa mukana. Välillä teoreettisen viitekehyksen kohdalla kirjoittaminen tyrehtyikin pitkiksikin ajoiksi, koska tiettyjen kohtien ymmärtäminen vaati minulta aikaa ja ulkopuolisten tulkintapua. Empiirisen osuuden kohdalla koin pieniä aikatauluihin liittyviä haasteita, koska jouduin viime metreillä etsimään toisen tilintarkastajan haastateltavakseni, sillä alkupe räisen haastateltavan vastaaminen kävikin hiukan haasteellisiksi hänen omien töiden tuomien tiukkojen aikataulujen vuoksi. Onneksi kuitenkin melko nopeasti löysin haastateltavan ja sain hyviä sekä kattavia vastauksia. Lisäksi vielä sain kolmannen haastateltavan, joka sitten antoikin vielä vähän erilaisia näkökantoja aiheeseen liittyen.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi on ollut minulle erittäin opettavainen ja se on vaatinut minulta pitkäjänteisyyttä sekä neuvokkuutta. Olen tämän prosessin kautta oppinut jaksottamaan työn tekemistä ja hahmottaan kokonaisuuden paljon paremmin. Aluksi nimittäin oli vaikeaa edes miettiä, mistä ylipäätään lähtisi työtä tekemään suunnitelman jälkeen. Teoria kuitenkin tuli yllättävän tehokkaasti ja kompaktisti kirjoitettua. Olen hyvin tyytyväinen tuottamaani tuloksiin työn suhteen, sillä empiirisen osuuden toteuttaminen oli minulle myös uutta, sillä kokonaisen haastattelun suunnittelu ja toteutus eivät olleet minulle juurikaan tuttua hommaa.

Lähteiden haku ei sinällään ollut minulle ongelma, mutta en ollut aikaisemmin tottunut niin kattavaan lähteiden hakuun kuin tämän työn kohdalla jouduin tekemään. Tässä opinnäytetyössä tietenkin on hyvä olla mahdollisimman paljon lähteitä, jotta tieto varmasti on kattavaa ja pitävää. En aikaisemmin ole tehnyt työtä johon olisin joutunut etsimään enemmän kuin 15 eri lähdettä, joten opettavaista oli opinnäytetyön tekeminen tässäkin mielessä.

Suosittelen syvästi muille opinnäytetyötä tekeville tarkkaa aikatauluttamista ja aiheen taustoihin tutustumista syvällisesti. Tämä helpottaa työn tekemistä huomattavasti, eikä niin sanotut kirjoittamiseen liittyvät esteet eivät pääse yllättämään. Varsinkin, jos kyseessä on hankalasti ymmärrettävä aihe, suosittelen tekemään itselle käytännönläheisiä esimerkkejä, jotta asian ymmärtäminen on tehokkaampaa eikä uppoa hirveästi aikaa teorian lukemiseen. Kuitenkin näin lopputulos on hyvä ja erittäin tyytyväinen olen tähän prosessiin ja sen tuottamiin tuloksiin.

Lähteet

Anttila, Halonen ym. 2009. IFRS käytännön käsikirja, 2. uudistettu painos, Edita Publishing oy, Helsinki

Finanssivalvonta 2011. CRD 4 -sääntelypaketin keskeinen sisältö valvovan viranomaisen näkökulmasta
[Http://finanssivalvonta.fi/fi/tiedotteet/esitelmät/documents/jukka_vesala_finva_seminaari%2027102011.pdf](http://finanssivalvonta.fi/fi/tiedotteet/esitelmät/documents/jukka_vesala_finva_seminaari%2027102011.pdf). Luettu 12.1.2014.

Gitman, Lawrence.J, 1982. Principles of Managerial Finance, third edition, Harper & Row, New York.

Haaramo, Kirsi 2012. Kansainvälinen tilinpäätös, IFRS- raportointi, 4. painos, Sanoma Pro Oy, Helsinki

Halonen, Jari & Jalkanen- Steiner, Johanna & Johansson Nina & Kyrölä, Petri & Nurmo, pekka & Pyykönen, Riikka-Liisa & Sundvik, Peter & Suomela, Mari & Tolvanen, Merja & Torkkel, Timo & Tornainen, Tiina & Tuomala, Margit & Vesikukka, Elisa 2013. IFRS: käytännön käsikirja. Edita, Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelu teoria ja käytäntö. Helsinki University Press, Helsinki.

Holt J. Graham, Mirza Abbas Ali, orrel Magnus, 2006, IFRS, International financial reporting standards, Workbook and guide, John Wiley & sons Inc., Hoboken, New Jersey

iasplus. 2014. International Accounting Standards Board.
[Http://www.iasplus.com/en/resources/ifrs/ifsb-ifrs-ic/iasb](http://www.iasplus.com/en/resources/ifrs/ifsb-ifrs-ic/iasb). Luettu 21.4.2014.

iasplus 2014. Standards. <http://www.iasplus.com/en/standards>. Luettu 13.3.2014

IFRS 2014. About the IFRS interpretations committee. Päivitetty 6.5.2014.
[Http://www.ifrs.org/The-organisation/Members-of-the-IFRIC/Pages/About-the-IFRIC.aspx](http://www.ifrs.org/The-organisation/Members-of-the-IFRIC/Pages/About-the-IFRIC.aspx). Luettu 6.5.2014

Investopedia. 2014. Generally Accepted Accounting Principles – GAAP.
[Http://www.investopedia.com/terms/g/gaap.asp](http://www.investopedia.com/terms/g/gaap.asp). Luettu 15.1.2014.

Jyväskylän yliopiston koppa. Laadullinen tutkimus.
[Https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus](https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus). Luettu 12.5.2014.

Leaseurope 2011. The use of leasing amongst European SMEs executive summary.
[Http://www.leaseurope.org/uploads/documents/SMEs/Leaseurope%20SME%20Report%20Executive%20Summary.pdf](http://www.leaseurope.org/uploads/documents/SMEs/Leaseurope%20SME%20Report%20Executive%20Summary.pdf). Luettu 15.3.2014.

Martikainen, Teppo & Martikainen, Minna 2009, Rahoituksen perusteet, WSOY pro, Helsinki.

Niskanen, Jyrki & Niskanen, Mervi 2010. Yritysrahoitus. Edita Prima oy, Helsinki.

Ok-opintokeskus. Haastattelu.<http://ok-opintokeskus.fi/node/120>. Luettu 21.4.2014.

Pohjola 2008. Leasingrahoitus.
<https://www.pohjola.fi/media/liitteet?cid=330803732&srcpl=4>. Luettu 20.11.2013.

Pohjola 2014. Pohjola lyhyesti. Päivitetty 19.2.2014.
<https://www.pohjola.fi/pohjola/konserni/pohjola-lyhyesti?id=351000&srcpl=3>. Luettu 12.5.2014.

Pohjolan seniorit. Pohjolan historiaa. <http://www.pohjolaseniorit.com/28>. Luettu 12.2.2014.

Räty-Virkkunen, 2006. Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IAS-raportointi. Teoksessa IFRS -tilinpäätöksen keskeiset periaatteet 2006. Yritystutkimusneuvottelukunta. Helsinki. <http://yritystutkimusry.fi/wp-content/uploads/2014/02/julkaisuIFRS08062006.pdf>. Luettu 12.3.2014.

Tilintarkastuslautakunta. Usein kysyttyä tilintarkastuksesta.
<http://tilintarkastuslautakunta.fi/usein-kysyttya-tilintarkastuksesta/>. Luettu 23.3.2014.

Tilastokeskus 2011. Rahoitus rassa kasvuyrityksiä. Päivitetty 20.4.2011.
http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-04-20_001.html. Luettu 7.12.2013.

Watson, Denzil & Head, Anthony 2007, Corporate finance, Principles & practice, fourth edition, Pearson education limited, Harlow.

Valtiovarainministeriö 2013. Luottolaitoslainsäädännön kokonaisuudistus (CRD IV) . Päivitetty 8.11.2013.
https://vm.fi/vm/fi/11_rahoytusmarkkinat/02_kotimainen_lainsaadanto/04_hankkeet/05_LLL_CRD_IV/index.jsp. Luettu 21.4.2014.

Viitala, Riitta & Jylhä, Eile 2010. Liiketoimintaosaaminen, Menestyvän yritystoiminnan perusta. Edita, Helsinki.

